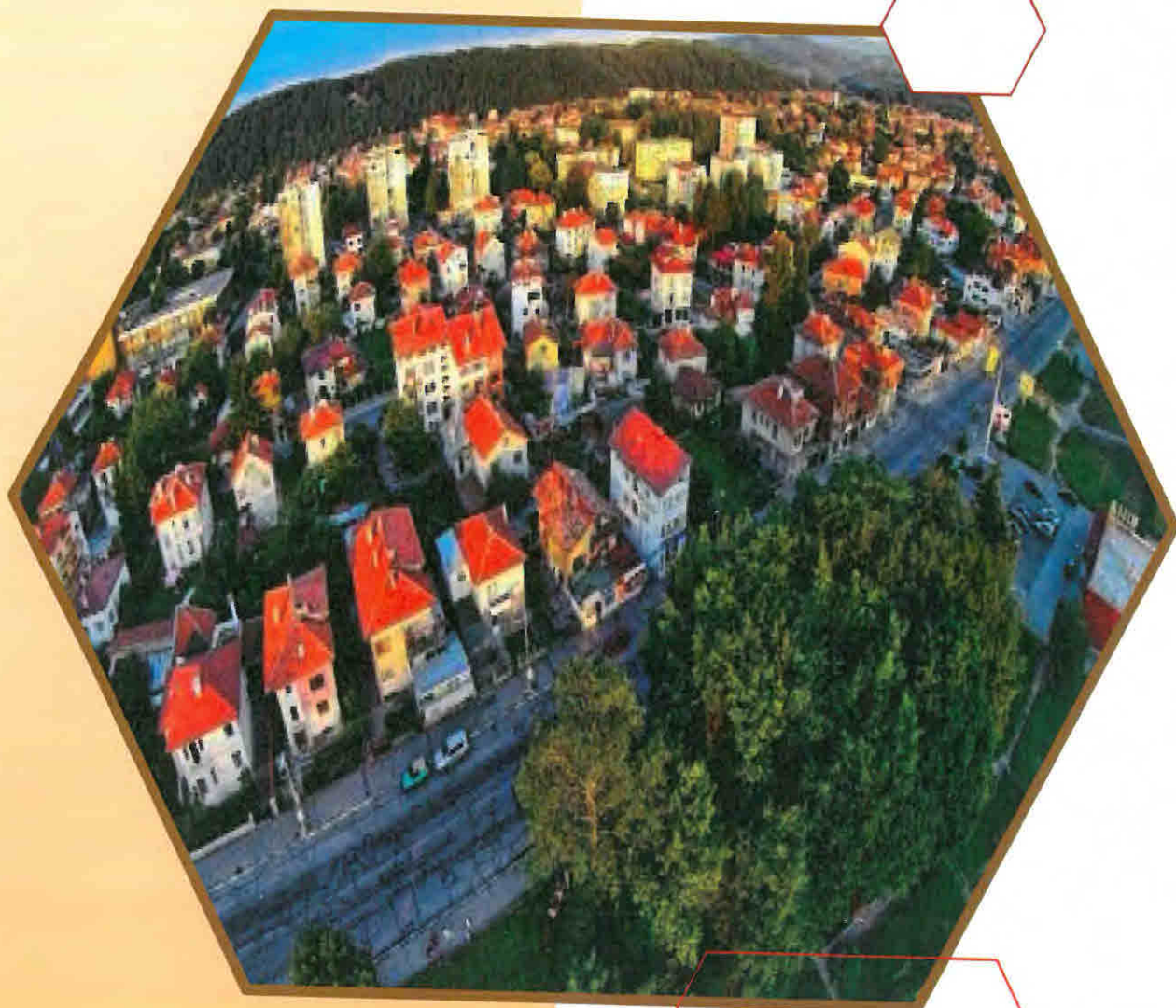

**ДЪЛГОСРОЧНА ПРОГРАМА ЗА
НАСЪРЧАВАНЕ ИЗПОЛЗВАНЕТО НА
ЕНЕРГИЯ ОТ ВЪЗОБНОВЯЕМИ
ИЗТОЧНИЦИ И БИОГОРИВА НА
ОБЩИНА САМОКОВ ЗА ПЕРИОДА
2021-2030 г**

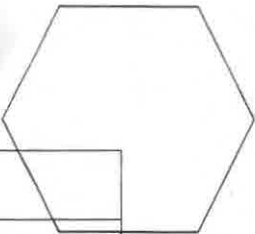
СЪДЪРЖАНИЕ:

Списък с използвани съкращения	4
Списък на фигури:	6
Списък на таблици.....	6
УВОДНА ЧАСТ	7
Необходимост и предпоставки от дългосрочната програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива на община Самоков	7
Законови норми, подход и принципи, на които се основава дългосрочна програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива на община Самоков	8
Структура и съдържание на дългосрочната програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива на община Самоков за периода 2021 – 2030 г.	9
ЧАСТ I. Цел на програмата	10
Цели на Европейския съюз	10
НАЦИОНАЛНИ Цели	10
ОБЩИНСКИ Цели на Община Самоков	11
ЧАСТ II. Приложими нормативни актове	12
ЧАСТ III. Профил на Община Самоков	14
1. ТЕРИТОРИАЛЕН ОБХВАТ (ГЕОГРАФСКО МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ И НАСЕЛЕНИ МЕСТА) .	14
2. Географски особености и природни ресурси	15
2.1. Релеф и геоложки особености	15
2.2. Климат.....	16
2.3. Води и водни ресурси	17
2.4. Почви	19
2.5. Растителен и животински свят	20
3. Поземлени ресурси, селскостопански и горски фонд.....	21
4. СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИ ПРОФИЛ	23
4.1. Отраслова структура на икономиката	23
4.2. Селско, горско стопанство, лов и риболов	30
5. Демографски характеристики, заетост и образователна структура	32
5.1. ДЕМОГРАФСКИ ПРОФИЛ	33
5.2. Здравеопазване, образование и социални дейности	35
6. СГРАДЕН ФОНД	39
ЧАСТ IV Възможности за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива	41
ЧАСТ V. Определяне на потенциала и възможностите за използване на енергия от възобновяеми източници и биогорива по видове ресурси	43
1. Слънчева енергия	43
2. Вятърна енергия	44
3. Водна енергия	45

4. Энергия от биомаса	45
ЧАСТ VI. Мерки за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива	47
1. Административни мерки:	48
2. Финансово – технически мерки	49
3. Източници и схеми на финансиране	49
ЧАСТ VII. Проекти за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива	50
Част VIII. НЕОБХОДИМИ ДЕЙСТВИЯ И ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА	55

СПИСЪК С ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ

АУЕР	Агенция за устойчиво енергийно развитие
ВЕИ	Възобновяеми енергийни
ВЕЦ	Водноелектрическа централа
МВЕЦ	Малка водноелектрическа централа
ВтЕЦ	Вятърна електрическа централа
КЕВР	Комисия за енергийно и водно регулиране
ЕЕ	Енергийна ефективност
ЕС	Европейски съюз
ЕСБ	Енергийна стратегия на България
ЕК	Европейска комисия
ЗБР	Закон за биологичното разнообразие
ЗВ	Закон за водите
ЗГ	Закон за горите
ЗЕ	Закон за енергетиката
ЗЕЕ	Закон за енергийна ефективност
ЗЕВИ	Закон за енергията от възобновяеми източници
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗРА	Закон за рибарство и аквакултури
ЗУТ	Закон за устройство на територията
ЗЧАВ	Закон за чистотата на атмосферния въздух
kW/h	Киловат
MW/h	Мегават час
GWh	Гигават час
НПДЕВИ	Национален план за действие за енергията от възобновяеми източници

НСИ	Национален статистически институт
ОП	Оперативна програма
ПЧП	публично-частно партньорство
ПНИЕВИБ	програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива

СПИСЪК НА ФИГУРИ:

Фигура 1: Община Самоков, географска карта	15
Фигура 2: Местоположение на предприятията по населените места на Община Самоков	25
Фигура 3: Местоположение на предприятията на град Самоков.....	27
Фигура 4: Самоков, Население в трудоспособна възраст	34
Фигура 5: Самоков, Население над трудоспособна възраст	35
Фигура 6: Самоков, Население под трудоспособна възраст	35
Фигура 7: Карта за теоретичния потенциал на слънчевата радиация в България	44
Фигура 8: Карта за теоретичния ветрови потенциал в България	44

СПИСЪК НА ТАБЛИЦИ

Таблица 1: Брой на регистрираните предприятия (2010-2019).....	23
Таблица 2: Динамика на населението в община Самоков през последните 10 години	33
Таблица 3: Динамика на населението в общинския център и селата	33
Таблица 4: Състояние на училищната инфраструктура, като фактор за енергийна ефективност и среда за преминаване към ВЕИ	37
Таблица 5: Имоти публична общинска собственост	40
Таблица 6: Списък с дейности и проекти за въвеждане на ВЕИ в община Самоков до 2029 г.....	50

УВОДНА ЧАСТ

НЕОБХОДИМОСТ И ПРЕДПОСТАВКИ ОТ ДЪЛГОСРОЧНАТА ПРОГРАМА ЗА НАСЪРЧАВАНЕ ИЗПОЛЗВАНЕТО НА ЕНЕРГИЯ ОТ ВЪЗОБНОВЯЕМИ ИЗТОЧНИЦИ И БИОГОРИВА НА ОБЩИНА САМОКОВ

Дългосрочната програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива на община Самоков за периода 2021 – 2030 г. е разработена съгласно изискванията на чл. 10, ал.1 и ал.2 от Закона за енергията от възобновяеми източници (ЗЕВИ), Националния план за действие за енергията от възобновяеми източници и Указанията на Агенцията за устойчиво енергийно развитие. Програмата е одобрена и приета от Общински съвет - Самоков, по предложение на Кмета на общината и обхваща девет период на действие и изпълнение.

Общинските политики за насърчаване и устойчиво използване на местният ресурс от ВЕИ се разглеждат като важен инструмент за осъществяване на националната политика и стратегия за развитие на енергийният сектор, за реализиране на поетите от страната ни ангажменти в областта на опазване на околната среда и за осъществяване на местно устойчиво развитие. Традиционните източници на енергия, които се използват масово спадат към групата на изчерпаемите и невъзобновяеми природни ресурси – твърди горива (въглища, дървесина), течни и газообразни горива (нефт и неговите производни - бензин, дизел и пропан-бутан; природен газ).

С приемането на съгласуваните цели на ЕС по Плана за Възстановяване и устойчивост, т.е. т. нар. „Зелена сделка“, предстои разработването на широкомащабен пакет от директиви и законови мерки в областта на енергетиката, енергийната ефективност и използването на енергия от ВИЕ. Основната цел на ЕС за периода от 2020 г. до 2050 г. е създаването на една „климатично неутрална Европа“. Тази цел се принася като цел към общинските стратегически планове, вкл. и в България, за създаване на общини с Нулеви емисии, т.е. т.нар. Зелени общини. Всичко това е резултат от стремежа на ЕС да се постигнат нулеви нетни емисии на парниковите газове до 2050 г. като се достигне намаляване на емисиите на парникови газове с 50 – 55 %.

Съобразно приетите до моменти Европейски директиви, основните резултати, които следва да се постигнат чрез разработване и прилагане на Общинска дългосрочна програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива могат да се сведат до следните:

1. Възприемане на концепцията за **Кръгова икономика** – при нея същественото е използване на безотпаден кръгов цикъл на икономиките на страните членки, включително „нулеви“ въглеродни емисии. Прилагането на практика ще засегне редица икономически сектори като най-голямо влияние ще има върху т.нар. въглеродно интензивните индустрии като стоманената, циментовата и текстилната.
2. Реновиране на сградите – програмата цели намаляване на разхода на енергия „производството на която е един от най-големите замърсители, В това направление, основната цел е да се удвои или дори утрои степента на обновяване на сградите, която в момента е около 1 %;
3. Приемане на концепцията за нулеви емисии - независимо дали във въздуха, почвата или водата, целта е да се постигне „околна среда без замърсители“ до 2050 г. Концепцията изисква създаване на общински нормативни документи, които ще доведат до намалено производство на замърсители и парникови газове на

територията на общината, вкл. намаляване използването на твърди и фосилни горива, намаляване използването на автомобили в градска среда и пр.;

4. Създаване на предпоставки за съхраняване на съществуващите Екосистеми и създаване на биоразнообразие. В това направление са включват мерки за справяне със замърсяването на почвата и водите, както и приемане на подходяща стратегия за опазване на горите и горския фонд.;
5. Стратегия „От фермата до вилницата“. Стратегията цели поддържане на система за „зелено и по – здравословно земеделие“, което включва планове за значително намаляване на използването на химически пестициди, торове и антибиотици.
6. Транспорт с нулеви емисии - Настоящата цел е да се достигне 95 gCO₂/км до 2021г. Използването на електрическите превозни средства, особено в общинския обществен транспорт, ще бъдат допълнително насърчавани като за целта до 2025 г. в цяла Европа ще бъдат разположени 1 милион обществени станции за зареждане.
7. Използване на „устойчиви алтернативни горива“ – използването на биогорива и водород ще бъдат насърчавани като източници на енергия за отопление и за транспорт.

ЗАКОНОВИ НОРМИ, ПОДХОД И ПРИНЦИПИ, НА КОИТО СЕ ОСНОВАВА ДЪЛГОСРОЧНА ПРОГРАМА ЗА НАСЪРЧАВАНЕ ИЗПОЛЗВАНЕТО НА ЕНЕРГИЯ ОТ ВЪЗОБНОВЯЕМИ ИЗТОЧНИЦИ И БИОГОРИВА НА ОБЩИНА САМОКОВ

Настоящият документ е изцяло разработен в съответствие с европейските нормативни актове, свързани с производството и потреблението на енергия, произвеждана от енергийни източници и транспонирани в българското законодателство. Основна роля играят следните европейски директиви:

- Директива 2009/28/ЕО на Европейския парламент и Съвета за насърчаване използването на енергия от ВИ;
- Директива 2006/32/ЕС относно крайното потребление на енергия и осъществяване на енергийни услуги;
- Директива 2004/8/ЕС за насърчаване на ко-генерацията;
- Директива 2003/87/ЕС на Европейския парламент и Съвета въвеждаща Европейска схема за търговия с емисии на парникови газове;
- Директива 2003/30/ЕО на Европейския парламент и Съвета относно насочването на използването на биогорива и други възобновяеми горива за транспорт;
- Директива 2002/91/ЕО за енергийните характеристики на сградите;
- Директива 2001/77/ЕО на Европейския парламент и Съвета за насърчаване производството и потреблението на електроенергия от възобновяеми енергийни източници на вътрешния електроенергиен пазар регионите за планиране от ниво 2.

Настоящата Общинска дългосрочна програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива е разработена в изпълнение на задълженията на община Самоков по Закона за енергията от възобновяеми източници /ЗЕВИ/. Според чл. 10, ал 1 и ал. 2 от ЗЕВИ и вземайки предвид приоритетите и целите

заложен в Националния план за действие за енергията от възобновяеми източници (НПДЕВИ), кметовете на общини следва да разработят общински краткосрочни и дългосрочни програми за използването на енергията от възобновяеми източници и биогорива, които се приемат от Общинския съвет.

СТРУКТУРА И СЪДЪРЖАНИЕ НА ДЪЛГОСРОЧНАТА ПРОГРАМА ЗА НАСЪРЧАВАНЕ ИЗПОЛЗВАНЕТО НА ЕНЕРГИЯ ОТ ВЪЗОБНОВЯЕМИ ИЗТОЧНИЦИ И БИОГОРИВА НА ОБЩИНА САМОКОВ ЗА ПЕРИОДА 2021 – 2030 Г.

В съответствие с Методическите указания, дългосрочната програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива на община Самоков за периода 2021 – 2030 г съдържа следните структурни и съдържателни компоненти (тематични части):

- I. Цел на програмата;
- II. Приложими нормативни актове;
- III. Профил на Община Самоков;
- IV. Възможности за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива;
- V. Определяне на потенциала и възможностите за използване на енергия от възобновяеми източници и биогорива по видове ресурси;
- VI. Мерки за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива;
- VII. Проекти за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива.

Посочените компоненти имат логическа последователност и взаимна обвързаност. Аналитичната част на документа е основа за формулиране на стратегическата му част, а дефинираните подходи и механизми за управление, наблюдение и оценка осигуряват практическото изпълнение и постигането на целите и приоритетите.

ЧАСТ I. ЦЕЛ НА ПРОГРАМАТА

Държавната политика в областта на възобновяемата енергия се определя посредством изискванията, посочени в Директива 2009/28/ЕО на ЕП за насърчаване използване на енергията от възобновяеми източници.

ЦЕЛИ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

Основните цели на ЕС по отношение използването /насърчаване използването/ на енергия от възобновяеми източници и биогорива се основава на възприетата рамка за 2030 г., която предлага нови цели и мерки, с които икономиката и енергийната система на ЕС да станат по-конкурентоспособни, сигурни и устойчиви. Тя включва цели за намаляване на емисиите на парникови газове и за увеличаване на използването на енергия от възобновяеми източници, като в нея се предлага нова система за управление и показатели за изпълнение, по-специално:

- Намаляване на емисиите на парникови газове (ПГ) с най-малко 50% в сравнение с 1990 г.;
- Повишаване на енергийната ефективност (ЕЕ) до поне 32,5%;
- Увеличаване на дела на енергия от възобновяеми източници (ВИ) до поне 32% от brutното крайно потребление на енергия в ЕС;
- Осигуряване на минимум 15% ниво на междусистемна електроенергийна свързаност между държавите членки.

НАЦИОНАЛНИ ЦЕЛИ

С Интегрирания национален план в областта на енергетиката и климата до 2023 г. на Република България (ИНПЕК) се определят основните цели, етапи, средства, действия и мерки за развитие на националната ни политика в областта на енергетиката и климата, в контекста на европейското законодателство, принципи и приоритети за развитие на енергетиката.

Националните приоритети в областта на енергетиката до 2030 г. са, както следва:

- Повишаване на енергийната сигурност, чрез устойчиво развитие на енергетиката;
- Развитие на интегриран и конкурентен енергиен пазар;
- Използване и развитие на енергията от ВЕИ, съобразно наличния ресурс, капацитета на мрежите и регионалните специфики;
- Повишаване на енергийната ефективност чрез развитие и прилагане на нови технологии за постигане на модерна и устойчива енергетика;
- Защита на потребителите, чрез гарантиране на честни, прозрачни и недискриминационни условия за ползване на енергийни услуги.

На основата на възприетите национални приоритети, основните цели, заложи в ИНПЕК на Република България до 2030 г. са:

- стимулиране на нисковъглеродно развитие на икономиката;
- конкурентоспособна и сигурна енергетика;
- намаляване зависимостта от внос на горива и енергия;

Конкретните национални цели са:

- дял на енергия от ВЕИ в брутното крайно потребление на енергия до 2030 г. – 27,09%, вкл.
  - дял на използване на ВЕИ в сектор Транспорт – 14,20%
- Намаляване на първичното енергийно потребление – 27,90%

ОБЩИНСКИ ЦЕЛИ НА ОБЩИНА САМОКОВ

Целите на програмата, съгласно методическите указания на АУЕР са изцяло съобразени с тези заложи в националните и регионалните стратегически документи, отнасящи се до развитието на района за планиране, енергийната ефективност и използването на енергия от възобновяеми източници, а именно:

- Национален план за действие за енергия от възобновяеми източници;
- Национална дългосрочна програма за насърчаване използването на възобновяеми енергийни източници;
- Енергийна стратегия на Република България;
- План за интегрирано развитие на община Самоков 2021-2027 г. /ПИРО/.

Главната стратегическа цел на Общинската програма на Община Самоков е:

Нарастване дела на енергията от възобновяеми източници и биогорива, чрез развитие и прилагане на нови технологии за постигане на модерна и устойчива енергетика в община Самоков.

Специфични стратегически цели на Общинската програма на Община Самоков са:

1. Намаляване на консумацията на енергия в общинските сгради чрез използване на ВЕИ съчетано с реално понижение на емисии CO₂;
2. Намаляване на консумацията на енергия в системи за УО и ПО чрез използване на ВЕИ, съчетано с реално понижение на емисии CO₂
3. Стимулиране на нисковъглеродно развитие на икономиката в Община Самоков, чрез насърчаване производството и потреблението на енергия от ВЕИ и биогорива в Общината.

Очакваните резултати от изпълнение на главната и специфична цел на Общинската програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива на община Самоков за периода 2021 – 2030 г. са следните:

- Намаляване на годишния разход на енергия в общинските сгради;
- Намаляване емисиите от CO₂ (въглероден диоксид);
- Подобен комфорт на обитаване в общинските сгради с въведени ВЕИ;
- Подобряване на градската среда на община Самоков;
- Подобряване на екологичното състояние в населените места на община Самоков.

ЧАСТ II. ПРИЛОЖИМИ НОРМАТИВНИ АКТОВЕ

Настоящата дългосрочна програма е разработена на основание на разпоредбите на Закона за енергията от възобновяеми източници (ЗЕВИ). Той регламентира правата и задълженията на органите на изпълнителната власт и на местното самоуправление, при провеждането на политиката в областта на насърчаването на производството и потреблението на енергия от възобновяеми източници. Според чл. 10, ал. 1 и ал. 2 от ЗЕВИ и вземайки предвид приоритетите и целите заложи в Националния план за действие за енергията от възобновяеми източници (НПДЕВИ), кметовете на общини са задължени да разработят общински дългосрочни и краткосрочни програми за използването на енергията от възобновяеми източници.

В сферата на енергетиката, енергийната ефективност и използването на енергията от ВЕИ ЕС споделя своите компетенции със страните членки. Поради големия обхват на тази политика, в този случай ЕС прилага принципа на субсидиарност, с което европейските нормативни актове за насърчаване на използването на енергия от възобновяеми източници биват транспонирани в българското законодателство, което от своя страна е съставено от следната законова и подзаконова нормативна рамка:

- Закон за енергията от възобновяеми източници (ЗЕВИ);
- Закон за енергийната ефективност (ЗЕЕ);
- Закон за енергетиката (ЗЕ);
- Закон за устройство на територията (ЗУТ);
- Закон за опазване на околната среда (ЗООС);
- Закон за биологичното разнообразие (ЗБР);
- Закон за собствеността и ползването на земеделски земи (ЗСПЗЗ);
- Закон за чистотата на атмосферния въздух;
- Закон за управление на отпадъците;
- Закон за горите;
- Закон за водите;
- Закон за рибарство и аквакултурите;
- Закон за почвите;
- Закон за опазване на земеделските земи;
- Наредба № РД-16-1117 от 14 октомври 2011 г. за условията и реда за издаване, прехвърляне, отмяна и признаване на гаранциите за произход на енергията от възобновяеми източници;
- Наредба № РД-16-869 от 2 август 2011 г. за изчисляването на общия дял на енергията от възобновяеми източници в брутно крайно потребление на енергия и потреблението на биогорива и енергия от възобновяеми източници в транспорта;
- Наредба № РД-16-558 от 8 май 2013 г. за набирането и предоставянето на информация чрез Националната информационна система за потенциала, производството и потреблението на енергия от възобновяеми източници в Република България;

-
- Наредба № 14 от 15.06.2005 г. за проектиране, изграждане и въвеждане в експлоатация на съоръженията за производство, преобразуване, пренос и разпределение на електрическа енергия;
  - Наредба № 6 от 09.06.2004 г. за присъединяване на производители и потребители на електрическа енергия към преносната и разпределителната електрически мрежи;
  - Наредба № 3 от 31.07.2003 г. за актовете и протоколите по време на строителството.

Настоящият документ е изцяло разработен в съответствие с европейските нормативни актове, свързани с производството и потреблението на енергия, произвеждана от ВЕИ и транспонирани в българското законодателство:

- Директива 2009/28/ЕО на Европейския парламент и Съвета за насърчаване използването на енергия от ВЕИ;
- Директива 2006/32/ЕС относно крайното потребление на енергия и осъществяване на енергийни услуги;
- Директива 2004/8/ЕС за насърчаване на ко – генерацията;
- Директива 2003/87/ЕС на Европейския парламент и Съвета въвеждаща Европейска схема за търговия с емисии на парникови газове;
- Директива 2003/30/ЕО на Европейския парламент и Съвета относно насочването на използването на биогорива и други възобновяеми горива за транспорт;
- Директива 2002/91/ЕО за енергийните характеристики на сградите;
- Директива 2001/77/ЕО на Европейския парламент и Съвета за насърчаване производството и потреблението на електроенергия от възобновяеми енергийни източници на вътрешния електроенергиен пазар.

ЧАСТ III. ПРОФИЛ НА ОБЩИНА САМОКОВ

1. ТЕРИТОРИАЛЕН ОБХВАТ (ГЕОГРАФСКО МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ И НАСЕЛЕНИ МЕСТА)

Община Самоков се намира в Западна България и заема южната част на Софийска област, представляваща една от съставните ѝ общини. С площта си от 1 209,86 хил. кв. км, тя съставлява 17.13% от територията на областта, което я нарежда на първо място по територия не само в област София, а и в цяла Западна България (като изключим Столичната община). Територията ѝ съставлява 1,09 % от територията на България и 5,96 % от територията на Югозападен район, като така тя се нарежда на четвърто място по площ община в България след Община Сливен, Столична община и община Добрич-селска.

Границите на община Самоков са както следва:

- на североизток – община Ихтиман;
- на изток – община Костенец и община Долна баня;
- на юг – община Якоруда и община Белица, област Благоевград;
- на югозапад – община Рила, област Кюстендил;
- на запад – община Дупница и община Сапарева баня, област Кюстендил;
- на северозапад – община Радомир и община Перник, област Перник;
- на север – Столична община, област София.

Общинският център - град Самоков е разположен на 60 км. от София, на 10 км. от курорта Боровец, на 8 км. от един от входовете на Национален парк Рила, на 29 км. от минералните извори в Сапарева баня, на 14 км. от тези на Белчин баня, на 27 км. от балнеоложкия комплекс в Долна баня и на 12 км. южно от язовир Искър. В относителна близост са и граничните контролно пропускателни пунктове със Сърбия, Македония и Гърция.

В състава на община Самоков се включват 28 населени места¹. Това са административният център град Самоков и селата Алино, Бели Искър, Белчин, Белчински бани, Говедарци, Горни окол, Гуцал, Долни окол, Доспей, Драгушиново, Злокучене, Клисурса, Ковачевци, Лисец, Маджаре, Мала църква, Марица, Ново село, Попояне, Продановци, Радуил, Райово, Рельово, Шипочане, Широки дол, Яребковица и Ярлово.

По данни на НСИ към 31.12.2020 година, в населените места на община Самоков живеят 36 124 души², като общинският център се населява от близо 70% от жителите на общината - 24 942 души, а селата живеят 11 182 души. В рамките на една година, населението на общината се е увеличило с 1 389 души, но съпоставено с данните за 2011 е отчетено общо намаляване на броя му с 1 615 жители.

Община Самоков има благоприятно разположение спрямо два от Общоевропейските транспортни коридори, преминаващи през страната. Това в известна степен компенсира липсата на пряко обслужване на път от висок клас. Територията на

¹ Регистър на населените места, НСИ, справка към дата 08.11.2021 г., <https://www.nsi.bg/nrnm/index.php?ezik=bul&f=3&date=08.11.2021&level=3&hierarchy=1&sap=1000232>

² НСИ, Население по области, общини, местоживеене и пол, 2021

общината се обслужва единствено от автомобилен транспорт. Дължината на пътната мрежа е 236,6 км, като малко повече от половината пътища са от II и III клас (156,1 км). През общината преминават изцяло или частично 8 пътя от Републиканската пътна мрежа на България с обща дължина 156.1 км.

2. ГЕОГРАФСКИ ОСОБЕНОСТИ И ПРИРОДНИ РЕСУРСИ

2.1. РЕЛЕФ И ГЕОЛОЖКИ ОСОБЕНОСТИ

Релефът на територията на общината може да се определи като планински, високопланински и котловинен. Планинският и високопланинският релеф преобладават и представляват приблизително 4/5 от територията на общината.

Фигура 1: Община Самоков, географска карта

Централната част на община Самоков се заема от Самоковската котловина. Тя е разположена между планините Рила, Верила, Витоша, Плана и Шипочански рид, част от Ихтиманска Средна гора. Котловината има неправилна форма, наподобяваща изпъкнала на югоизток дъга с дължина от 55 км. и максимална ширина от 10 км. Площта ѝ е около 185 км², а средната ѝ надморска височина е 950 м, което я прави една от най-високите котловини в България. Състои се от западна – Палакарийска (Палакарска), и източна – Искърска част. Западната част има посока изток-запад, а източната – север-юг. Искърската (Източна) част се състои от Горно и Долно Самоковско поле, свързани помежду си чрез късия Калковски пролом. Долното Самоковско поле е залято от водите на язовир „Искър“.

Южно от котловината се извисяват най-високите части на Рила планина, като в пределите на община Самоков попадат участъци от четири от петте ѝ дяла. Източно от дълбоката долина на река Бели Искър се простира Източния дял. Тук се извисява най-високата точка на България и Балканския полуостров – връх Мусала 2925,4 м. Районът между долините на реките Бели Искър и Леви Искър се заема от северните части на Централна Рила – връх Голям Скакавец 2711 м, а между Леви Искър и Черни Искър се простират северните склонове на Северозападна Рила със своя първенец връх Мальовица 2729,3 м, разположен на границата с община Рила. Между долината на Черни Искър на юг, Самоковската котловина и Клисурската седловина на север е разположен най-

ниският дял на Рила – Лакатишка Рила (Доспей планина) с връх Зекирица 1733,8 м, издигащ се на около 1 км. северно от хижа „Вада“.

Между Клисурската седловина на юг, Букапреслапската седловина на север и Самоковската котловина на североизток се простира планината Верила – връх Голям Дебелец 1414,5 м, разположен на около 1 км източно от село Яребковица.

Крайният северозапад на община Самоков между Букапреслапската седловина на юг и седловината Ярема се заема от южните склонове на планината Витоша. Максималната ѝ височина в пределите на общината е 2195 м, намираща се на границата със Столична община и община Перник.

В северната част на община Самоков попада около 2/3 от територията на Плана планина. На запад чрез седловината Ярема тя се свързва с Витоша, на изток със стръмни склонове се спуска към дълбоката долина на река Искър и язовир „Искър“, а на юг склоновете ѝ са полегати и постепенно потъват в Самоковската котловина. Най-високата ѝ точка на територията на община Самоков е 1315,3 м, разположена на около 6 км източно от село Ковачевци.

Източният район на община Самоков, между Самоковската котловина на запад и Боровецката седловина на юг се заема от крайните югозападни, най-високи части на Ихтиманска Средна гора. Между долините на реките Искър на запад и десния му приток Шипочаница на изток, язовир „Искър“ на север и Боровецката седловина на юг, в посока север-юг е разположен Шипочанският рид с максимална височина от 1312 м, намиращ се на 500 м северно от Боровецката седловина. Източно от него се простират западните и югозападните части на рида Шумнатица. Неговата най-висока точка от 1392,6 м се намира само на 1,5 км източно от най-високата точка (1312 м) на Шипочански рид. Двата рида са най-високите в Ихтиманска Средна гора и я свързват с Рила.

Южно от рида Шумнатица и източно от село Марица, в коритото на река Марица, се намира най-ниската точка на община Самоков – 674 м н.в.

Височинният пояс от 1600 до 2000 м. се характеризира с наличие на богати водни ресурси, ценна иглолистна растителност и висококачествени пасища. Височинният пояс над 2000 м. представлява естествена база за развитие на високопланинския туризъм, поради специфичните климатични условия, формите на релефа и не на последно място високите рекреационни качества.

2.2. КЛИМАТ

Основен фактор за формирането на климата е надморската височина. Поради голямата височинна амплитуда (850-2925 м/н.в.) на територията на община Самоков, се наблюдават два вида климат: умерено - континентален (за територията под 1000 м/н.в.) и планински (над 1000 м/н.в.). Климатичната характеристика на Самоковската котловина се обуславя от географското ѝ положение и от влиянието на специфични местните условия. Ихтиманската Средна гора и Плана планина защитават котловината от североизточните ветрове, а планините Рила и Верила – от южните и югозападните ветрове.

Климатичните условия са предопределени от силното планинско влияние и се характеризират с умерено топло лято и мека и продължителна зима. Котловинният характер е предпоставка за температурни инверсии, вследствие на които ниските температури понякога достигат значителни стойности. По данни от метеорологичната станция Боровец (1346 м) доминира северозападният вятър, който е почти постоянен 10 месеца в годината. Само през януари доминира западен, а през ноември източен вятър.

Спокойното е времето през приблизително 55 % от годината, а най-спокойни са месеците август, септември и октомври.

По данни от метеорологична станция Самоков (1029 м) преобладават западните ветрове през седем месеца в годината. Източни ветрове духат през месеците V, IX, X, XI. Силен вятър (със скорост ≥ 14 m/s) духа 8 дена в годината с предимно източна посока (в 70% от случаите). Тихо време има средно 37.3 % през годината.

За височинният пояс на Рила планина са характерни бурните ветрове (24-25 м/сек). Най-силни югозападни ветрове се наблюдават през есента, зимата и пролетта а характерни са по-слабите северозападни и североизточни ветрове. През лятото по склоновете на планината духат и местни ветрове – Долняк и Горняк. Фьон се формира главно през зимата и пролетта.

Средногодишната температура на въздуха е 8.6°C, а средно минималните варират от -16 до -22°C. Максималните температури са измерени през месец юли, като стойностите им не надвишават +32 / +34°C. Въз основа на регистрирана средна годишна температура (-3,0°C) връх Мусала представлява най-студеното място в България. В района на Мусаленския масив често се наблюдават температурни инверсии при антициклонално състояние на атмосферата и при ясно и тихо време. Особено интензивни са те през студеното полугодие във вертикалния профил между Боровец и Ситняково, което се отразява и на средните температури на тези два пункта. Тези инверсии са мощни и трайни в ортографски добре затворената Самоковска котловина и в подножието над Боровец, и водят до формиране на много ниски температури през зимата. Така курортът Боровец изпитва и някои от неблагоприятните въздействия на тези котловинни понижения.

Разпределението на валежите е повлияно от надморската височина и експозицията на склоновете. Те са с изразен пролетно летен максимум и зимен минимум. Средният годишен валеж на територията на общината е значително по-висок от този за страната (в Самоков той е 667 мм, в Боровец 929 мм, в Ситняково 977 мм, а на вр. Мусала 1193 мм). Минимумът на валежите в Боровец е февруари, а максимумът е през май и юни, докато на вр. Мусала има по-големи зимни, отколкото летни валежи. **Устойчива снежна покривка се образува всяка зима**, като средната продължителност за общината е над 150 дни, за Боровец е 161 дни, за Ситняково - над 180 дни, а на връх "Мусала" - над 250 дни, което е **важен фактор за зимните спортове и туризма**.

2.3. ВОДИ И ВОДНИ РЕСУРСИ

Климатичните условия в Рила планина и Самоковската котловина са основна предпоставка за наличието на богати водни ресурси на територията на общината. Територията на община Самоков принадлежи към двата основни водосборни басейна на България – Черноморския и БеСамоковорския. Главният вододел на България в нейните предели следи билото на Витоша в югозападна посока, слиза до Букапреслапската седловина, преминава по цялото било на планината Верила, пресича Клисурската седловина и по билото на Лакатишка Рила (Доспей планина) достига до най-високите части на Рила. Тук следи границата на общината с общините Сапарева баня, Дупница, Рила, Белица и Якоруда и при Маришки чал отново навлиза в пределите на община Самоков. Тук посоката му е северна, като преминава през връх Мусала, слиза до Боровецката седловина, следи западното било на рида Шумнатица и североизточно от село Ново село напуска територията на община Самоков.

Основна водна артерия на община Самоков е река Искър (десен приток на Дунав), принадлежаща към Черноморския водосборен басейн и протичаща през нея с част от горното си течение. Река Искър се образува от сливането на реките Черни Искър (лява съставляща) и Бели Искър (дясна съставляща), на 500 м северно от село Бели Искър, на 1047 м/ н.в. Веднага след това навлиза в източната част на Самоковската котловина, пресича я от юг на север и преди да се влее в Искър и язовир „Искър“ напуска нейните предели. Основните ѝ притоци на територията на общината са реките: Черни Искър, Бели Искър, Мусаленска Бистрица, Палакария и Шипочаница, които, с изключение на последната, изцяло протичат през територията на общината.

Река Черни Искър (23 км) води началото си от Езерото на чистотата в Рила, като събира водите си от обширния циркус между Зелени връх и връх Харамията, североизточно от връх Дамга, на около 2510 м/н.в. под името Прави Искър. Тече в североизточна посока в дълбока залесена долина, преминава през малката Говедарска котловина и на 500 м северно от село Бели Искър, на 1047 м/н.в., се съединява с идващата отдясно река Бели Искър и двете реки дават началото на река Искър. Площта на водосборния ѝ басейн е 237 км², което представлява 2,7% от водосборния басейн на река Искър.

Река Бели Искър (28 км) изтича от Канарско езеро (на 2270 м/н.в.), северно от връх Реджепица в Централна Рила. Тече в северна посока в дълбока долина със стръмни склонове и голям наклон. На 500 м северно от село Бели Искър, на 1047 м/н.в., се съединява с идващата отляво река Черни Искър и двете реки образуват река Искър. Площта на водосборния ѝ басейн е 91 км², което представлява 1% от водосборния басейн на река Искър. Водите ѝ се използват за производство на електроенергия – язовир „Бели Искър“ (ВЕЦ „Бели Искър“) и водоснабдяване.

Река Мусаленска Бистрица (19 км) изтича от най-високото (Ледено езеро) от Мусаленските езера, на 2709 м/н.в., северно от връх Мусала. До курорта „Боровец“ протича в дълбока залесена долина с много голям наклон. Влива се отдясно в река Искър, на 964 м/н.в., в югозападната част на град Самоков. Площта на водосборния ѝ басейн е 57 км², което представлява 0,6% от общия водосборен басейн на река Искър.

Река Палакария (39 км) извира от южното подножие на връх Купена във Витоша, на 2015 м/н.в. Тече в южна посока, а след село Ярлово – на югоизток и протича в широка долина (Палакарията) между планините Плана на североизток и Верила на югозапад. При село Белчин завива на изток, преминава през Самоковската котловина, при село Райово се насочва на североизток, а след село Широки дол на север и се влива отляво в река Искър на 827 м/н.в. в близост до вилната зона „Мечката“. Площта на водосборния ѝ басейн е 402 км², което представлява 4,7% от водосборния басейн на река Искър.

Река Шипочаница (28 км) извира от местността „Църковното“ на около 2 км северно от курорта „Боровец“. Тече на север в тясна, дълбока и залесена долина между планинските ридове Шипочан на запад и Шумнатица на изток. Влива се в най-южната част на язовир "Искър" на 810 м/н.в. на 2 км северно от село Ново село. Площта на водосборния ѝ басейн е 120 км², което представлява 1,5% от водосборния басейн на река Искър.

Останалите 20% от територията на община Самоков принадлежат към Беломорски водосборен басейн и се отводняват от най-горното течение на река Марица. Тя води началото си от двете Маричини езера, разположени в дълбок циркус на 2378 м/н.в. между върховете Манчо на югоизток, Маришки чал на юг и Близнаците на запад в Източна Рила. Надолу от езерата Марица протича с много голям наклон – над 300‰, в ледникова долина с широко дъно, като преодолява неравностите на терена с редица

бързеи и водопади. След вливането в нея на река Права Марица реката тече в почти права, северна посока до навлизането ѝ в теснината между върховете Червената скала на изток и Черната скала на запад. В този участък надлъжният ѝ наклон е вече около 100%. От кота 1400 м/н.в. долината ѝ приема съвършено друга форма. От кота 1000 м/н.в. реката навлиза в местността Маришко присое, което представлява едно късо долинно уширение. Над село Радуил долината има характер на пролом, но участъкът е къс (между 900 и 800 м/н.в.). Дотук склоновете на долината са стръмни, като наклонът им надминава 70%. Същите са изцяло залесени със смърчови и елхови гори. Надлъжният наклон на коритото е 67,5%. На 1,5 км източно от село Марица река Марица навлиза в Костенецко-Долнобанската котловина и напуска пределите на община Самоков.

Основен приток на река Марица на територията на община Самоков е река Ибър (19 км). Тя се образува от сливането на реките Малък Ибър (лява съставяща) и Голям Ибър (дясна съставяща) на $42^{\circ}13'05''$ с. ш. $23^{\circ}41'40''$ и. д., на 1678 м/н.в. За начало се приема дясната съставяща Голям Ибър, която води началото си от 2180 м/н.в., северозападно от връх Ортачал (2434 м). По цялото си протежение (с изключение на най-горното течение), протича на север в дълбока и гориста долина. Влива се отдясно в река Марица, на 867 м н.в., в югозападната част на село Радуил.

Важна част от водното богатство на общината са големия брой ледникови езера, като повечето от тях са постоянни, с малката площ и обем. Води им имат значение не толкова с количеството си, а със своето качество и красота, която привлича ежегодно хиляди туристи. По - известните езера са Маричините, Мусаленските, Мальовишките и Урдините.

На територията на община Самоков през 1932г. е каптиран термоминералният извор „Белчин бани“, чиято вода излиза с температура от 41 градуса и дебит 8 л/с. Изворът е от типа азотни терми, водата е слабо минерализирана – 0,888 г/л, сулфатно-хидрокарбонатно натриево, хлорно, без цвят и миризма. Има приятен вкус и се използва за лечение на опорно-двигателния апарат, хронични възпалителни процеси, гинекологични заболявания, на периферната нервна система и др. Край село Ярлово е установено наличие на субтермални води, като е възможно наличие на такива води да има и в долината на река Палакария.

2.4. ПОЧВИ

Характерни за община Самоков са четири почвени типа, които са разположени по нейната територия. Планинско-ливадните почви се разпростират във високите части на Витоша и Рила, тези с надморска височина от 1800-2000 м. По своята същност те са високо плодородни, но поради типологията на климата на тази височина, са по-подходящи за развитие на пасищно растениевъдство и животновъдство.

На надморска височина между 700 и 1800 м, са разположени кафявите горски почви. Това са териториите на високите склонове на Рила, Плана, Витоша и Шипочанския рид. Те притежават потенциал за отглеждане на фуражни култури, ръж, картофи и имат характеристиката на естествени ливади.

Друг почвен тип, характерен за община Самоков са канелени горски почви. Те са разположени в района на Говедарската котловина, Лакатишка Рила и източните склонове на Верила. По – голямата част от този почвен тип попада в територията на горския фонд. Той от своя страна е добре залесен, в следствие на което ерозационните процеси са незначителни. Те са подходящи за отглеждане на картофи, лен, хмел, тревни фуражни култури и някои овощни видове.

В Самоковската котловина, по поречието на р. Палакария и р. Искър са разпространени главно алувиално-ливадните почви. Те са подходящи за отглеждане на разнообразни земеделски култури, но поради голямата надморска височина диверсификацията им е ограничена.

По територията на общината се наблюдава и развитието на някои ерозионни процеси, с различна интензивност. Действащата ерозия се разпростира на около 270 ха площ. Най-застрашени и опасни в ерозионно отношение са водосборите на реките Марица, Ибър, Бели и Леви Искър. По стръмните урвисти склонове има оголени до основната скала места, които представляват сипеи и грохоти.

2.5. РАСТИТЕЛЕН И ЖИВОТИНСКИ СВЯТ

Биологичното разнообразие в общината е богато. От една страна това е повлияно от близостта на общината с най-големия природен парк на Балканите – Национален парк „Рила“ (площ: 81 046 хектара и височина от над 1000 м/н.в.). Залесяването на територията на парка се състои основно от смърч, бяла мура и бял бор. Ендемични видове са 57, а локални ендемити са 3 – рилска иглика, павловско шапиче и рилиски ревен. По територията на община Самоков, естествено растящите дървесни видове са: бял бор, черен бор, смърч, ела, бяла мура, клек, бук, зимен дъб, габър, цер, елша, върба, трепетлика, офика, шестил, дива череша, явор, благун. Посредством изкуствено залесяване са създадени култури от бял бор, смърч, ела, черен бор, листеница, дуглазка, черен дъб.

Многобройни храстови, полухрастови и тревни видове, допълват състава на растителните формации. Типичните за общината представители са: хвойна, шипка, леска, глог, бъз, малина, ягода, черна и червена боровинка, връшняк, птиче грозде, лазаркиня, папрат, беладона, коприва, заешки киселец, валеzieва власатка, планинска власатка, халерова власатка, светлика, лечебна медуница, чашкодрян, зъбник, картъл, алпийска ливадина, алпийска роза, петниста тинтява, извита острица, гъжва, скална полевица, триделнолистна дзука, жерардиева класица и много други. Някои от видовете са уникални за региона на общината, защото се срещат единствено по територията на Рила планина и никъде другаде по света. Това са рилска иглика, божествена иглика, павловско шепиче, янкиев лопен, рилско подрумниче, българско омайниче и давидово винче. В община Самоков виреят и някои застрашени растения, вписани в Червената книга в категориите “редки” и “застрашени от изчезване”. Това са жълт планински крем (самодивско лале), оливиеров минзухар, златиста кандилка, планинска тинтява.

Поради наличието на изобилна влага Национален парк „Рила“ се превръща в своеобразно царство на мъховете. Към момента по територията на общината са изследвани и категоризирани 282 вида мъхове от всички екологични групи.

Защитената територия на Рила планина е обитавана от 2934 вида безгръбначни и 172 вида гръбначни животни. Птичият свят е представен от 99 вида, което е около 30 % от гнездящите видове в страната. В Национален парк „Рила“ обитават най-многобройните в България популации на дива коза, глухар, лещарка, планински кеклик, пернатонога и малка кукумявка, златка, както и най-голямата високопланинска популация на лалугер.

Високата степен на урбанизация на по-ниските части на община Самоков, ограничават силно популациите на животински видове. Там се срещат единствено представители на обикновена къртица, таралеж, обикновена полевка, рядко се срещат

лисица, невестулка и някои други видове. Някои от типичните представители на птиците са сврака, врабче, синигер, кос, горска зидарка.

С повишаване на надморската височина, животинския свят става все по-разнообразен. **Горският пояс на Рила** се обитава от представители, характерни за северноевропейските иглолистни гори и Сибирската тайга. От птиците често се срещат глухар, лещарка, пернатонога кукумявка, трипръст кълвач, кръсточовка. Бозайниците са представлявани от кафявата мечка, горската полевка, лисица, невестулка, черен пор, пъстър пор, златка, катерицата. **В преходната част** между алпийския и планинско-горския пояс се срещат мечки, глигани, сърни, понякога и елени. Характерен представител на дребните бозайници е подземната полевка, а разнообразието на птичия свят се състои от водна бърбрица, балканска чучулига, глухари. **Алпийският пояс** се характеризира с наличието на разнообразни скални обитания, съчетани с алпийски ливади, благоприятни за много видове студенолюбиви високопланински животни. От бозайниците често се срещат подземната полевка, а от птиците – сивогушата завирушка и алпийската чучулига. От влечугите характерно земноводно животно е планинската жаба. От групата на безгръбначните животни са разпространени пеперуди, боровия копринопред и буковото пауново око.

В алпийския район се срещат представители на някои защитени насекоми - червена горска мравка, бръмбар носорог, алпийска розалия. От защитените земноводни са разпространени дъждовник, обикновен тритон, алпийски тритон (включен в Червената книга), дългокрака горска жаба, жаба дървеница. Представителството на защитените влечуги се състои от слепок, смок-мишкар, усойница и живороден гущер. Почти всички видове птици, обитаващи алпийския район на община Самоков, имат статут на защитени, изключение правят само някои водоплаващи и вранови. Срещат се и някои защитени бозайници. Това са таралеж, обикновена кафявозъбка, мечка, невестулка, пъстър пор и вълк.

Суровите климатични условия в най-високите части на Рила с надморска височина от над 2600 м. са обитавани от студенолюбиви животински видове от арктичен и бореален произход. Един от популярните представители е дивата коза. Някои от характерните представители на птиците са скален орел, планинска пъстра завирушка, скалолазка, белогърд бързолет, скална лястовица. От безгръбначните видове животни широко разпространение имат пеперудите и твърдокрилите насекоми – бръмбар бегач. Водите на територията на община се обитават от 5 вида риба.

3. ПОЗЕМЛЕНИ РЕСУРСИ, СЕЛСКОСТОПАНСКИ И ГОРСКИ ФОНД

Общата площ на територията на община Самоков е 1209859 дка от които Земеделските територии заемат общо 495342 дка (41,0% от площта на общината при средно за страната 58,7%).

По територията на община Самоков се разпростират 495 342 дка земеделска площ. Те сформират 41% от площта на общината, при средна стойност за страната от около 59%. От нея обработваемата част е около 40%. Най-голям дял заемат:

- нивите – 153911 дка (61,1 % от обработваемите земи);
- трайните насаждения заемат 3707 дка площ (1,5 %);
- ливадите – 93136 дка (37,0 %);
- други обработваеми земи – 1069 дка (0,4 %).

Необходимо е да се проучат възможностите за ангажирането в активна земеделска дейност на неоползотворения потенциал, въпреки че настъпилите промени през последните две десетилетия доведоха до значително преструктуриране на земеделието и намаляване на добивите и обхватът на обработваемите земи. Особено висок е делът на площите, обработвани през миналото, но изоставени. Създадените напоителни условия обхващат поливни площи от 12 181 дка, които се категоризират като годни за напояване, но от тях в ефективно използване са ангажирани едва половината.

Земите попадащи под разпоредбите на Закона за собствеността и ползването на земеделските земи са с обща площ 653 дка, разположени в землищата на гр. Самоков и на селата Белчин, Долни Окол и Ново село.

Мерите и пасищата заемат площ от 155 900 дка, а високопланинските пасища – 61 352 дка. Площите на пасищата и естествените ливади заемат 310 388 дка. Те са източник за получаване на висококачествен тревен фураж за животните. **Едно от предизвикателствата, възникващо през последните години е, че част от ливадите и пасищата са изоставени. Терените им са пустеещи. Липсва адекватна грижа и стопанисване за тяхното рационално използване.**

Горските територии в община Самоков включват площта на Държавния горски фонд и заемат 671 315 дка. Това формира 55.5% от територията, при средно за страната 33.6%, което е оправдано поради спецификата на региона.

Населените места и другите урбанизирани територии заемат 29 569 дка площ (2,4 % при средно за страната 5,0 %). От тях 22 055 дка са в селищните територии на населените места, 1 638 дка са курортни комплекси, 316 дка вилни зони, 1656 дка промишлени и складови зони, 2614 дка застроени терени извън регулация и 1290 дка гробища и извънселищни паркове.

Водните течения и водни площи са 0,6 % (при средно за страната 1,8 %), с площ 6984 дка. Териториите за добив на полезни изкопаеми и депа за отпадъци са с най-малка площ - 162 дка (0,01 % при средно за страната 0,3 %). Площта на териториите за техническа инфраструктура е 6487 дка (0,5 % при средно за страната 0,6 %).

Защитените територии са национално богатство и достойние. Те заемат около 27% от територията на общината и включват:

- Национален парк „Рила”, с обща площ от 81 046 ха. От него на територията на община Самоков попадат 29 378 ха., от които 25 088 ха. горски фонд и 4 290 ха. високопланински пасища и ливади. Паркът включва част от землищата на гр. Самоков и селата Говедарци, Маджаре, Мала Църква, Бели Искър и Радуил.

- Природният парк „Витоша” заема 3 140 ха. площ от територията на Общината и включва част от землището на с. Ярлово.

В екологичната мрежа НАТУРА 2000, в частта ѝ за защитените зони по чл. 6 ал. 1 т. 1 и 2 от ЗБР (Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и местообитанията на видовете) попадат части от територията на община Самоков, както следва:

- Защитени зони по директивата за местообитанията: BG0000308 Верила, BG0000113 Витоша, BG0001307 Плана, BG0000617 Река Палакария, BG0000495 Рила, BG0000496 Рилски манастир, BG0000301 Черни рид.

- Защитени зони по директивата за птиците: BG0000113 Витоша, BG0002084 Палакария, BG0000495 Рила, BG0000496 Рилски манастир. В шест от

защитените зони по НАТУРА 2000 с обща територия 13 503 ха. са идентифицирани видове, чието състояние е оценено като „неблагоприятно-лошо“ и „неблагоприятно-незадоволително“, съгласно резултатите от проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове – фаза I“ и НПРД – 3 вида прилепи, обикновена блатна костенурка и голям гребенест тритон. **За тези видове е необходимо предприемането на възстановителни дейности.**

- Защитени местности: местността „Букова Усойка“; местността „Юруковото“; местността „Корията“; местността „Чакърви поляни“; местността „Черната скала“.

4. СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИ ПРОФИЛ

4.1. ОТРАСЛОВА СТРУКТУРА НА ИКОНОМИКАТА

Структурата на икономиката в общината има отношение към дългосрочното преминаване към възобновяеми източници на енергия, тъй като енергийното потребление е пряко свързано с продуктите и услугите, които предлага местната икономика. Проактивно отношение и участие на всеки икономически субект е целеният подход за трансформация, като промяната се извършва в сътрудничество, участие и подкрепа на общината. Ангажимент на местната администрация в това отношение е подкрепа за проекти и трансформация процеса на дейност, така че да е обвързана с повече устойчиви технологии и иновации, позволяващи увеличено използване на ВЕИ.

Основните икономически дейности на територията на община Самоков, като брой и като стойност на произведения продукт, са концентрирани в град Самоков и к.к. Боровец. По данни на НСИ, на територията на община Самоков, броят на регистрираните предприятия през 2019 год. е 1986, спрямо за 2010 г., които са 1811. Следва да се отбележи, че за 9 години са се открити нови 175 предприятия или изчислено в проценти с 9,7%.

Таблица 1: Брой на регистрираните предприятия (2010-2019)

година	2010	2019
Брой предприятия	1811	1986
Произведена продукция (хил. лв.)	199 170	382 391
Заети лица (Бр.)	7 885	7 978

Източник: НСИ

Този факт показва, че икономическата дейност е ефективна, но може да се определи като незадоволителна от наличните ресурси и потенциал на района. Като най-голям брой икономически субекти са ангажирани с дейност в областта на търговията, следвани от хотелиерство и ресторантьорство и строителство.

В сектор „Търговия“ за 2019 г. са ангажирани 655 икономически субекта, съотношението с общия брой е около 30%. Значителен е дялът на произведена продукция в сферата на преработващата промишленост е най-висок спрямо останалите секторите в

общината за 2019 г., като възлиза на 88 756 хил. лв., на второ място е сектор „Строителство“ с 61 940 хил. лв., а след него се подрежда сектор „Хотелиерство и ресторантьорство“ с 54 692 хил. лв., като тези сектори образуват около 50% от общия дял на общината.

Водещите отрасли в икономическото развитие на общината, според показателите на приходите от дейността за 2019 г. са *търговия, преработваща промишленост и туризъм*, а с най-нисък дял са *образование, създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения и професионални дейности и научни изследвания и др.*

През 2019 г., вторичният сектор (промишленост и строителство) е представен от 299 икономически субекта, в които са заети 12 337 души, равняващи се на 28,9% от общия брой на заетите лица на територията на общината. Сравнение с данните от 2012 год. има ръст с 0,9%, което за 7 години е твърде малък ръст за един от водещите сектори.

От данните на НСИ строителството е с най-висок дял в сектора, като в него функционират 178 икономически субекта, което показва че спрямо 2012 г. (129 бр.) има ръст с 43 предприятия или 30%, и е с 815 заети лица, като се забелязва ръст около 30% спрямо 2012 г., които са били 639, следван от преработващата промишлена дейност с 121 икономически субекта с 1 462 заети лица. Статистическите данни по показатели за 2019 год. определят третичният сектор, (търговия и услуги) като доминиращ в икономиката на общината. В него функционират 1 418 за 2019 г. като се забелязва увеличаване с 27 предприятия, спрямо за 2012г. (1 391) икономически субекта, които формират трудова заетост от 12 021 души за 2019г., което е с над 50% повече от 2012 г. са 5087 души. С най-висок дял в сектора по брой предприятия е търговията – 655 броя, следван от хотелиерство и ресторантьорство – 279 броя и транспорт, складиране и пощи – 112 броя. Те съответно формират заетост от 944, 2 296 и 344 души. В сравнение с 2012 год., броят на икономическите субекти се запазва устойчив, като се наблюдава положителна тенденция към нарастване на броя на заетите в сектора, като в сектор хотелиерство и ресторантьорството е най-значително около 30% (577 нови заети лица), докато в сектор търговия се забелязва спад с 829 бр. или това е с около 50% спрямо 2012 г. В първичния сектор (селско, горско и рибно стопанство) се наблюдава темп на нарастване на броя на икономическите субекти, като през 2019 год. те са 127 на брой, а през 2012 год. техният брой е 96, което за 7 години са се разкрили още 31 нови предприятия. В същото време, броят на заетите лица се увеличават от 283 през 2012 год., на 498 през 2019 г., като тук се отбелязва драстичен ръст на нови места и ефективно усвояване на средствата от европейските проекти от двата програмни периода до сега.

Основата на всяка икономика са малките и средни предприятия (МСП), които са източник на бърз икономически растеж. У нас, както и в Европейския съюз са регистрирани над 20 млн. МСП, като това е над 99% от общия брой на предприятията. От тях 89,6% са микропредприятия (до 9 човека персонал). В малките предприятия заетите са с 30% повече от тези в микропредприятия и 2 пъти повече от средните предприятия. В този контекст, икономическият облик на община Самоков го дават малките предприятия, които представляват висок процент от всички регистрирани предприятия. Анализът показва, че наред с мястото, което имат малките предприятия, те са определящи икономическата структура и производствената специализация и са фундамента на икономиката в общината.

Ключови предприятия и с най-голям брой на наетите работници на територията на Община Самоков са свързаните с управлението на хотелите и инфраструктурата в курортен комплекс Боровец.

Фигура 2: Местоположение на предприятията по населените места на Община Самоков

Легенда

● Автоматно	● ИТ - ИКТ	● Аутсорсинг	● Енергетика
● Машиностроене	● Мехатроника	● Хранително-вкусови	● Козметика
● Текстилна	● Морска	● Мебелна	● Биотехнологии
● БЕИ	● Образование и наука		

Структуроопределящо значение имат промишлените и инфраструктурни предприятия “Главболгарстрой“ ЕАД (проектиране, строителство и строително-монтажни работи в областта на гражданското и инфраструктурното строителство, изграждане и предаване на обекти под “ключ”, инженерингова и търговска дейност по основния предмет на дейност в страната и чужбина), “Бекастрой“ ЕАД (благоустройствено строителство; зимно почистване; поддържане на зелени площи, паркинги и спортни.

В общината има 28 населени места. В машиностроенето има едно предприятие което се намира в с. Долни окол, което се занимава с производството на хидравлични помпи, хидравлични пневматични двигатели. Към днешна дата предприятието “МЕТАЛ ТРЕЙД“ ООД работи на загуба, като приходи към момента са в размер на -11,000 лв.³

В село Алено се намира фирма „НВН - БИЛКИ ЗА КРАСОТА И ЗДРАВЕ“ ООД, която представлява хранително-вкусовия сектор, където работят 11 служителя, като приходите на фирмата са 493,000 лв. В същото населено място се намира фирмата „ЕЪР СИТИС“ ООД, която се занимава с професионално обучение след средното образование. Тази фирма има за цел да доразвие потенциала на местното население и да го усъвършенства за нуждите на бизнеса. Такива предприятия в сектора на „Образование и наука“ са дефицит в страната, но са изключително важни за нуждите за развитие на малките населени места.

Като положителен може да се отчете опита на общината да развива ИТ-ИКТ сектора, като на този етап съществуват няколко микрофирми. В динамично развиващия се свят на дигитализация, това е предпоставка за стимулиране на подобни фирми, които да обучават и специализират нови кадри.

В населено място с. Говедарци се намира фирма „АДВЪРТАЙЗ КОНСУЛТ“ ЕООД, която е в сектор ИТ-ИКТ, с 5 служителя. Дейностите, с които се занимава

³ <https://bgindustry.com/bg/companies/832046661/55459>, последно достъпен на 22.10.2021

фирмата са в областта на информационните технологии, компанията има приходи 187 000 лв. към момента, което показва че фирмата работи ефективно в района. Компаниите в тази сфера, най-бързо се приспособиха към Ковид-ситуацията, която промени вижданията за условия на работа на техните служители. Поради фактът, че по-голямата част от компаниите не възнамеряват да се връщат в офис сградите, дори ги освобождават, за да спестят разходи. В този ред на мисли такива местности, като село Говедарци и други подобни планински села, станаха предпочитани за работни условия в тази сфера.

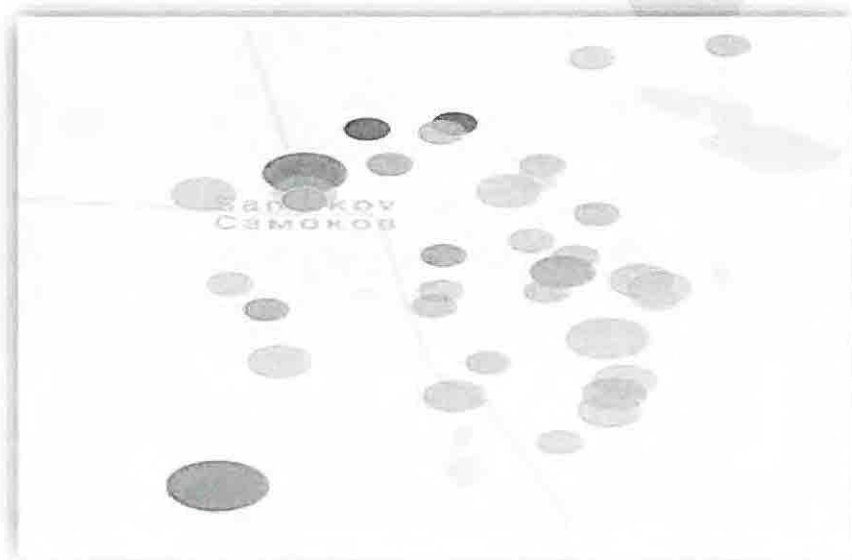
В този сектор има и друга фирма, която се намира в село Радуил. Тя е доста малка има един служител и основната ѝ дейност е други информационни услуги, неклассифицирани другаде. Фирмата „ЕВРОМЕТАЛ ТРЕЙДИНГ“ ООД има нетни приходи 25 000 лв. към момента. Това показва, че населените места на община Самоков са готови за предстоящата дигитална трансформация, която предстои и е неизбежна в икономика 4.0 и общество 5.0. Този технологичен профил може да се доразвие и в обучение на населението и въвеждане на нови електронни услуги за улеснение на хората, живеещи в района.

Друга фирма в района в хранително-вкусовия сектор е „Абово7“ ЕООД, която се намира се село Мала Църква. Нейната сфера на дейност е в производството на хляб, хлебни и пресни сладкарски изделия, има 4-ма служителя, приходите са твърде малки едва 8 000 лв. към последни данни от картата на българската икономика в реално време.

В село Бели Искър се намира фирма „АРК ДИЗАЙН МЕБЕЛ“ ЕООД, която е в мебелния сектор. Основната дейност е в производство на мебели, като персоналът ѝ е 4 служителя. Приходите към момента са 63 000 лв., което показва че фирмата работи ефективно за мащабите си. Районът е облагороден и благоприятен за този сектор и може да се планира разширяване на компанията или инвестиции в други населени места на община Самоков.

В тази карта на икономиката на България не фигурира сектор туризъм, който е основен приоритет на община Самоков. Тя може да се похвали с три туристически центъра, които са Боровец, Мальовица и Белчин баня. През последните години туризма и търговията се утвърждават в основни сектори за развитие на общината. Целта е през следващия програмен период да се развие туризма от сезонен в целогодишен. Проблемите пред общината, е че има малка собственост и не може да кандидатства за големи проекти, с които да се подобрят условията и устойчивостта на сектора.

Основен проблем за реализирането и инвестирането на фирми в населените места е, че общият устройствен план е актуален към 2013 г. Фирмите изпитват също затруднения и със незадоволителното състояние на инфраструктурата, което допълнително отблъсква туристите. Една от най-големите фирми, които инвестират е „Бороспорт“, които през последните години направиха Боровец в най-добрия ски курорт в България. Тяхната цел е да разширят съоръженията, да подобрят инфраструктура, с което да трансформират зимният туризъм в целогодишен. Друга планирана голяма инвестиция е изграждането на голям голф комплекс в с. Горни окол, което има за цел да ги превърне в четвъртия туристически център на общината. По този начин концентрацията няма да е само върху Боровец, който е основен туристически център. Тази инвестиция ще има за цел да засили разнообразието и качеството в общината, с което и ще се очакват повишаване на посещаемостта на туристи през цялата година.

Фигура 3: Местоположение на предприятията на град Самоков

На територията на общината работят представители на хранително-вкусовата промишленост – цехове за производство на хляб и хлебни изделия; сладкарски цехове; цехове за безалкохолни напитки, сладолед и други. Примери за такива фирми са:

Фирмата „АНРО 73“ ООД, която разполага с 14 служителя и основната ѝ дейност е в преработка и консервиране на картофи. Картофите са основен поминък в региона. Приходите към момента са над 330 000 лв., с което показва, че тази дейност е ефективна и дава предпоставка за развитие.

Друга фирма в този сектор е ЕТ „ДЕЛКА КИЧЕВА“, която е микро-предприятие с 4-ма служители, основната ѝ дейност е в производството на хляб, хлебни и пресни сладкарски изделия.

Още едно микро предприятие в сектора е ЕТ „ДЕЛКА КИЧЕВА“, в което работят 4 служители, основната и дейност също е в производството на хляб, хлебни и пресни сладкарски изделия. Приходите на фирмата са в средните норми за общината стойности.

„ЛИМ-ВКУСНИ ЗАКУСКИ“ ООД е също микро предприятие, което разполага с 3-ма служителя, основната му дейност е производство на хляб, хлебни и пресни сладкарски изделия. Приходите са над 7 000 лв., което е доста под средните норми за общината.

Фирмата „Би Си Си“ ЕООД, която попада в малките предприятия с 10-ма служителя, основната ѝ дейност е производство на сухари, бисквити и сухи сладкарски изделия. Приходите към момента са над 700 000 лв., което прави фирмата една от устойчивите и перспективни фирми в бранша.

Една от големите фирми в сектора е „ЗАХАРНО ПЕТЛЕ-САМОКОВ“ ООД, която разполага с 19 служителя, основната им дейност е производство на хляб, хлебни и пресни сладкарски изделия. По официалната статистика към м. ноември 2021 г., приходите на фирмата са 256 000 лв.

Фирма ЕТ „НАЧКО ПЕТРОВ“ в малките предприятия на града, като разполага със 7 служителя, основната ѝ дейност е също в сферата на производство на хлебни и

пресни сладкарски изделия. Фирмените приходи са над 100 000 лв., над средните стойности за общината.

„СИТИ ХЛЯБ“ ЕООД е най-голямата фирма в община в този сектор, като за нея работят 37 служителя, основната ѝ дейност е в производството на хляб, хлебни и пресни сладкарски изделия. Приходите са над 1 300 000 лв., която я прави от една от най-устойчивите и перспективни в сектора.

„ПАНАЦЕЯ-Ж МАНГАЛДЖИЕВИ И СИЕ“ СД е фирма, която също попада към микропредприятията, разполага с 3-ма служителя, като сферата ѝ на дейност е в производство на други хранителни продукти, некласифицирани другаде. Приходите са доста ниски, под средните стойности на общината.

„ПЕПИНО 7“ ЕООД е фирма, която също е в ранга на микропредприятие, има 2-ма служителя, като основната ѝ дейност е в производството на хляб, хлебни и пресни сладкарски изделия. Приходите на фирмата са 16 000 лв., което е около средната стойност на общината.

Фирмата „ТИТАН СЕРВИЗ“ ЕООД разполага с 12 служителя, като сферата на дейност е в преработка и консервиране на картофи. Приходите са над 230 000 лв., което е доста над средните стойности за общината.

„Т енд Г“ ЕООД има 10 служителя, като основната ѝ дейност е производство на месни продукти, без готови ястия. Приходите на фирмите надхвърлят 1 000 000 лв., което я прави една от най-устойчивите и ефективни в общината.

Фирмата ЕТ „ЕМИЛ МИЛАНОВ“ също е в сферата на производство на месни продукти, без готови ястия, като разполага с 16 служителя. Приходите ѝ са около 1 000 000 лв., което също я поставя сред устойчивите и ефективни фирми в общината.

ЕТ „МАРИЯ СТЕФАНОВА“ е една от най-големите в общината в този сектор с 44 служителя, основната ѝ сфера на дейност е производство на хляб, хлебни и пресни сладкарски изделия. Приходите на фирмата са около 1 000 000 лв. към момента, което показва ефективността и устойчивостта на фирмата.

„САНКИЙСКИ“ ЕООД е микропредприятие с 4-ма служителя, основната му дейност е в производство на хляб, хлебни и пресни сладкарски изделия. Приходите на фирмата са 48 000 лв., като това е доста над средните стойности в общината.

С голям дял са дървопреработващите предприятия за профилирана дървесина, които произвеждат греди, дюшеме, ламперия и други видове продукти от профилиран и непрофилиран дървесен материал. Добре са застъпени и двата вида мебелно производство: занаятчийското и серийното. Мебели от дървесина и ПДЧ се произвеждат не само за вътрешния пазар, но и за износ. В района на общината са установени общо 5, които се занимават с производството на мебели, както следва:

Фирма „ГРАНСТЕХ“ ООД е една от най-големите в общината от този бранш. Тя е разполага с 26 служителя, като основната ѝ дейност е в производството на мебели. Приходите са над 1 200 000 лв., което показва устойчивост и ефективност на фирмата и че е от водещите в общината.

„ИДЕЯ-СТУДИО 82“ ЕООД е малка фирма с 11 служителя, като основната ѝ сфера е в производството на мебели. Приходите на фирмата са над 180 000 лв., което е доста над средните стойности за общината.

ЕТ „ИВАНКА КОЦОВА“ е микропредприятие с 2-ма служители, като основната ѝ дейност също е в производството на мебели.

„ПОПОВИ-ЕР“ ООД е друго микропредприятие, което разполага с 3-ма служители, основната ѝ сфера на дейност е производство на мебели. Приходите на фирмата са около 60 000 лв., което е доста над средните стойности за общината.

На територията работи още едно микропредприятие „ДОГАНОВ“ ЕООД, което е в същия бранш, но няма статистика за него, въпреки че към момента има данни за неговото функциониране.

Текстилната промишленост е развита също доста добре има 7 фирми, които се намират в района на общината. Районът е известен с изработката на изделия от текстил и производство на облекла, традиционни производства за общината.

„Рилски лен“ АД е най-голямата фирма в този бранш с 32 служителя, като основната ѝ сфера на дейност е производство на тъкани. Приходите на голямото предприятие е над 460 000 лв., което е над средните стойности на общината, индикатор за устойчивост и сигурност в сектора.

Фирма „ДАНЕВ и КО“ ЕООД е следващата по големина в бранша с 10 служителя, като основната ѝ сфера на дейност е производство на горно облекло, без работно. Приходите на фирмата са около 50 000 лв., което е малко над средните стойности за общината в този сектор.

„СИЛВЪР И РЕЙНБОУ“ ООД е малко предприятие в този бранш, разполагащо с 6-ма служителя, като основната ѝ сфера на дейност е производство на класически плетива (машинно или ръчно плетене). Приходите на фирмата са над 130 000 лв., което е много над средните стойности за общината, доказва че фирмата е ефективна и устойчива през годините.

Фирма „ГЕОРГ ТЕКС“ ЕООД малко предприятие в бранша разполагаща с 5-ма служителя, като основната сфера на дейност е производството на конфекционни текстилни изделия, без облекло. Приходите на фирмата са над 90 000 лв., което за такъв ранг предприятие е около средните стойности на общината.

„СИВЕЛ ЕООД“ е микропредприятие, разполагащо с 3-ма служители, основната му сфера на дейност е в производството на бельо. Приходите на фирмата са над 600 000 лв., което е много над средните стойности за общината и показва, че е фирмата е много ефективна, устойчива и перспективна.

Локализират се още две микропредприятия, ЕТ „ИВАНКА БОНЧЕВА – ИВМАРИ“ и „СИЛВЪР ДЕЙ-ГА“ ЕООД, тяхната основна дейност е в производството на облекла. Информацията за тях е ограничена, като приходите им са доста под средните стойности за общината.

Прави добро впечатление, че общината подкрепя развитието на ИТ-ИКТ сектора освен в населените места, като в град Самоков работят 4-ри фирми. В бързо развиващия се свят на дигитализация това предпоставка за стимулиране на подобни фирми, които да обучават и специализират нови кадри за развитието на интелигентните градове.

„МУЛТИМЕДИЯ АПЛИКЕЙШЪН ГРУП“ ЕООД е малко предприятие, но е най-голямото в общината от този бранш, разполага със 7 служителя, като основната сфера му дейност е в други дейности в областта на информационните технологии. Приходите са над 150 000 лв., което за района е над средните стойности.

Другите фирми са микропредприятия, „УЕБ ПЪБЛИШИНГ ЕООД“, „САМСОФТ ЕООД“ и „Ай Ти Ти Ей“ ЕООД, като те са активни в сфера на други дейности в областта

на информационните технологии. Те са твърде малки и за тях няма статистическа информация. Приходите им са минимални, под средните стойности на общината.

Следващият сектор, който ще се анализира, е Автомотив, който е основен в общината, защото тук са двете най-големи фирми както по брой служители и приходи.

„САМЕЛ-90“ АД е голямо предприятие с 459 служители, като основната му сфера на дейност е производство на въоръжение и муниции. Приходите на общината са над 40 000 000 лв., което прави дейността на фирмата фундаментална за икономическото развитие на общината.

Другата фирма е „ПЛАСТИМО“ АД, която също е голямо предприятие, разполагащо с 66-ма служителя, като нейната основна сфера на действие е производството на опаковки от пластмаса. Приходите на фирмата са над 5 000 000 лв., която също е прави базова фирма за развитието на общината.

На територията на общината на ВЕИ дружество „ХИДРО ЕКО ВАТ“ ЕООД, което работи на загуба и не покрива нуждите на населението. Дружеството разполага с 4-ма служители, което е недостатъчно като стандарт за този сектор.

В общината се регистрира стопанска дейност и в сектора на биотехнологиите, като той е слабо развит с една фирма, която е микропредприятие „БИ-ЕН 1“ ЕООД, която разполага с 2-ма служителя. Приходите са около 5 000 лв., което е много под средните стойности за общината.

4.2. СЕЛСКО, ГОРСКО СТОПАНСТВО, ЛОВ И РИБОЛОВ

С основание първичният сектор се определя като базов суровинен сектор за икономиката на страната. В него се добиват суровините, които се преработват в отраслите на вторичния сектор - енергийни и минерални, растителни и животински. Първичният сектор обединява производства и дейности, чиято продукция е важна за задоволяване на потребностите на хората от храна и консумативи.

Една от важните цели на община Самоков е да подкрепя развитието на аграрното стопанство, с цел намаляване на бедността, социално приобщаване и икономическо развитие. В тази връзка се организират търгове и конкурси за продажби и наем на земи, полагат се усилия за подобряване на общинската инфраструктура, създават се условия и благоприятна среда за нормалното функциониране на изградените вече стопанства и ферми.

Регистрираните земеделски производители в община Самоков са над 600 лица, а собствениците на животновъдни обекти, притежаващи пасищни животни са около 150 лица. През 2018 година са отдадени под наем общо 403 броя общински земеделски земи с обща площ от над 7000 дка.⁴

Предприети са действия за създаване на система за информираност и комуникация, между фермери, собственици на земи, заетите в туристическата индустрия, хранително-вкусовата промишленост, местната общност, гражданското общество и неправителствените организации с оглед интегрирано развитие. Ежегодно се организират съвместни работни срещи с представители на общинска служба „Земеделие“, областна служба „Земеделие“, община Самоков и земеделските производители.

---

⁴ Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Общински план за развитие 2014-2020 г. на община Самоков през 2018 г., с.48

Основните култури отглеждани на територията на община Самоков са картофи и пшеница, а ограничено са застъпени отглеждането на лен и хмел. Базов проблем на селското стопанство на територията на община Самоков е раздробеността на земеделската земя на малобройни, участъци, част от които поради планинския и полупланинския релеф са непригодни за обработка.

Друг основен проблем, свързан с ефективното развитие на селското стопанство, е незадоволителното ниво на хидромелиорациите. Изградените поливни площи в община Самоков са около 5% от обработваемите земи и са с частично разрушени и амортизирани напоителни мрежи и съоръжения. Това е една от основните причини за бавния темп на интензивност на земеделието, както и е в разрез с увеличаващите се рискове от климатични промени.

Проблемите на аграрния сектор могат да бъдат концентрирани в следните измерения:

- раздробена собственост и бавен процес на уедряване за по-ефективно използване на плодородните земи;
- неоползотворен потенциал за поливни земи, амортизирани хидромелиорации;
- обезлюдяване и застаряване на населението в повечето селски райони, силна уязвимост и от прекалена зависимост от земеделие;
- загуба на почвено плодородие, монокултурно земеделие, засоляване, киселяване и механична деградация;
- силно амортизирана или липсваща основна инфраструктура в селските райони.

Основните насоки за действия в областта на растениевъдството на територията на община Самоков са ориентирани в областта на:

- осигуряване на хранителна сигурност и производство на продукти с висока добавена стойност;
- възстановяване и модернизиране на хидромелиоративната инфраструктура, осигуряваща ефективно ползване на водата и достъпни цени;
- насърчаване развитието на биологичното земеделие – чрез възможностите за разнообразяване на земеделските дейности, предвид запазената екологична характеристика на околната среда и уникалната природа;
- съчетаване на био земеделие и природни дадености като база за развитие и на еко туризъм.

С приемането на Общата селскостопанска политика на Европейския съюз се създаде възможност за земеделските производители да кандидатстват по схема за единно плащане на площ и да получат финансово подпомагане за развитието на земеделието и конкурентоспособността на земеделските стопани, с което се повиши интереса за ползването на земя от общинския поземлен фонд.

В съответствие със Закона за собствеността и ползването на земеделските земи, на общината се възстанови право на собственост върху земеделски земи, като към 2020г. общината разполага с 18 859 земеделски имоти с обща площ от 139 804 дка. Анализирайки състоянието на броя и приходите от отдаване под наем на земеделски земи може да се обобщи, че за периода 2015-2019 г. има значителен ръст на отдадени под наем земеделски земи – двукратно е увеличен броя на отдадените земеделски земи и съответно

значително увеличение на приходната част и задържането ѝ като една постоянна величина. Към края на 2018 г. отдадените земеделски имоти са общо 519 бр. с обща площ от 29 008 дка.⁵

Бъдещата политика на общината следва да е в посока за дългосрочното отдаване под наем и аренда на земеделските земи. Това ще даде сигурност на земеделските производители и ще доведе до поддържането им в добро екологично и земеделско състояние.

На 18.04.2018 г. беше подписано Споразумение за финансиране изпълнението на Стратегията за водено от общностите местно развитие на Местна инициативна група (МИГ) Самоков с Управляващите органи на Програмата за развитие на селските райони, на Оперативна програма „Околна среда“ и на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“⁶. Общият размер на одобрените средства за изпълнение на проекти към многофондовата стратегия е в размер на 5 540 982 лв., от които 2 933 3700 лв. са осигурени от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони за проекти за развитие на територията на общината, 1 486 408 лв. от Европейския фонд за регионално развитие за проекти за опазване на околната среда и 1 120 874 лв. от Европейския фонд за социално развитие за проекти със социална насоченост. Тези средства ще бъдат вложени за постигане целта на Стратегията: Стимулиране на динамичното местно развитие на територията на МИГ Самоков чрез насърчаване на разнообразен бизнес с висока добавена стойност, осигуряващ заетост и стабилни доходи, адекватно на съвременните условия качество на живот, съхранено биоразнообразие и устойчиво използване на ресурсите. За постигане на тази цел МИГ Самоков предоставя финансова подкрепа във вид на безвъзмездна финансова помощ за проекти на местни лица и организации, като обяви приеми по 11 мерки, заложи в Стратегията на МИГ. Изпълнението на мерките по Стратегията продължава, като в настоящия План за интегрирано развитие на община Самоков (2021-2027) са отразени предложенията, получени от МИГ Самоков по време на проведените срещи и фокус групи.

Структурата на местната икономика насочена главно в сектора на туризма и с потенциал за още развитие в селското стопанство очертава секторите, в които ВЕИ и биомаса ще са ресурс, ангажимент и необходимост. Във взаимодействие с общината отделните икономически субекти от тези сфери имат възможност за реализиране на проекти в областта. Клъстерното участие на конкретен подсектор в партньорство с общината също е подход, който трябва да се развие в посока осигуряване на повече възможности за иновационно и устойчиво енергийно потребление.

5. ДЕМОГРАФСКИ ХАРАКТЕРИСТИКИ, ЗАЕТОСТ И ОБРАЗОВАТЕЛНА СТРУКТУРА

Демографският профил на общината също има отношение към развитието на политиките за насърчаване на устойчиво енергийно потребление и диверсификация на източниците на енергия в бита, градската и професионална среда. В Европа все по популярни стават социолозите, чиито тясна специалност е именно измерване на нагласите на обществата към устойчивото развитие и неговите компоненти като възобновяеми източници на енергия, биогорива и др. Общини със застаряващ демографски профил и население, което предпочита традиционни характеристики за среда на труд, бит и др. по-бавно става проактивен партньор на местните власти в

⁵ Стратегия за управление на общинската собственост на община Самоков (2020-2023), с.47

⁶ Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Общински план за развитие 2014-2020 г. на община Самоков през 2018 г., с.9

устойчива енергийна трансформация. Особено много това важи за по-малките населени места и селата в общините. Община като Самоков с голям брой села и висок процент население над средна и в предпензионна също е изправена пред трудности с насърчаване на политиките за използване на ВЕИ в домакинствата и на работното място.

5.1. ДЕМОГРАФСКИ ПРОФИЛ

Населението на община Самоков, вкл. общинския център гр. Самоков наброява към 31.12.2020 година 36 124 души. Демографската динамика за последните 10 години показва плавно намаляване на населението. Трайната тенденция за намаляване на населението от предишния период 2014-2020 г. не е напълно преодоляна, но има известно стабилизиране на броя на населението и намаляване на темпът на спад в броя на постоянно живущите в общината.

Таблица 2: Динамика на населението в община Самоков през последните 10 години

2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
37739	37331	36963	36449	36334	35871	35414	35063	34735	36124

Източник: НСИ

Таблица 3: Динамика на населението в общинския център и селата

Население в гр. Самоков

2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
26529	26441	26263	25967	25610	25382	25218	25138	25016	24942

Население в селата

2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
11210	10890	10700	10482	10734	10489	10196	9925	9719	11182

Източник: НСИ

Почти 70% от населението на общината живее в общинския център – гр. Самоков. Въпреки това покачване броя на живущите през последната година има освен в общинския център и в селата. Това обаче все още не е трайна тенденция, която да подкрепят данни от предишни години.

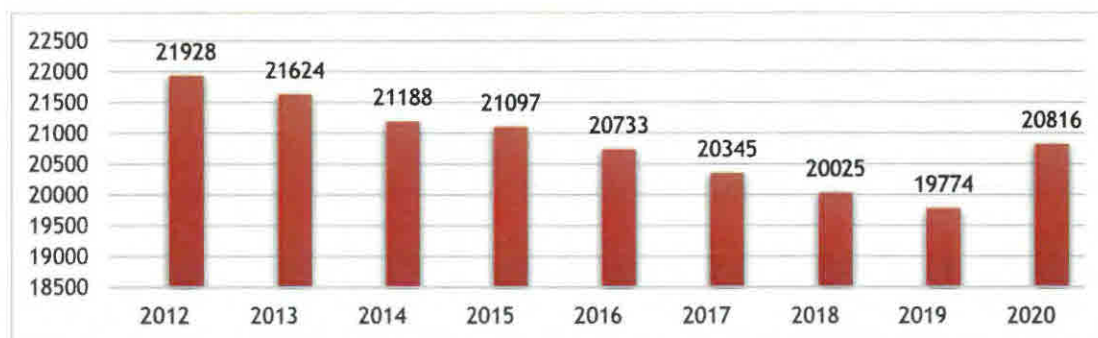
Разпределението на населението по селата към 2020 година е както следва: с. Говедарци има население от 1220 души, като запазва стабилна численост през последното десетилетие.

Село Радуил има население 963 души, като няма съществена промяна в броя на населението през последните пет години. Въпреки това данните 10 години назад дават основание да се прогнозира възможен спад с около 100 души през периода до 2027 година.

Село Широки дол има лек ръст на жителите, като към края на 2020 те са 996. Въпреки това и двете села Радуил и Широки дол се задържат няколко години устойчиво под 100 души. В структурата на общината остава едно голямо село за новия период.

Други села с население между 200 и 1000 души са с. Бели Искър – 575 ж., с. Доспей – 576 ж., с. Райово – 614 ж., с. Белчин – 338 ж., с. Маджаре – 312 ж., с. Злокучене – 259 ж., с. Мала църква – 438 ж., с. Марица – 693 ж., с. Драгушинова – 583 ж., с. Продановци 461 ж., с. Ковачевци 266 ж., с. Ярлово – 358 ж. В повечето от селата в тази група има леко нарастване на населението, но не съществено или с перспектива за промяна през следващите 7 години. По-скоро остава несигурността от запазването на настоящето устойчиво състояние. В тяхната категория се включва село Горни окол, понастоящем с – 382 ж., което към 2018г. е причислявано към много малките села, но за последните две години има чувствителен прираст. Село Рельово също променя категорията си от много малко село с под 200 души на такова с 327 ж., както и село Клисурса – 219 ж., с. Алино – 310 ж., с. Поповяне – 331 ж. Много малки села остават Гуцал – 151 ж., Долни Окол – 199 жители, Ново Село – 80 жители.

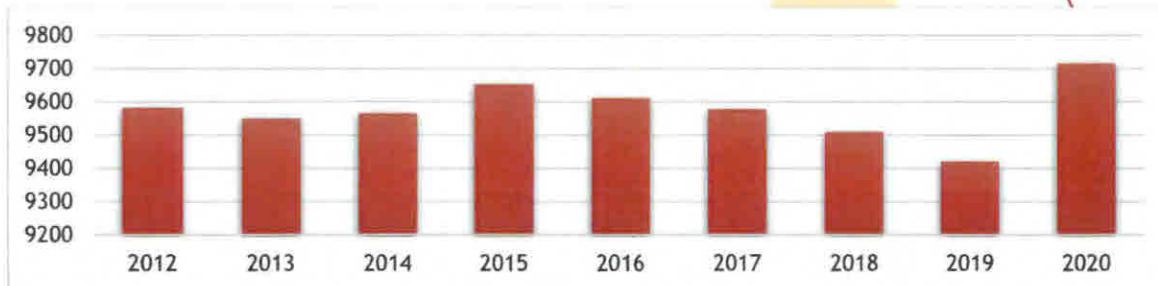
Данните за населението в трудоспособна, над и под трудоспособна възраст очертават следната предпоставка за икономическа активност: Населението в трудоспособна възраст намалява ежегодно през последните 10 години, като само през 2020 г. има лек ръст. Около 20 000 средно е населението в трудоспособна възраст (фигура 5), но като са включени и младежите между 15 и 18 годишна възраст. Все пак повечето от тях са учащи, а не работещи и след навършване на пълнолетие са отново учащи или работещи в други общини, като част от тенденции за вътрешна миграция. Като имаме предвид и трайно безработните и други фактори, населението в трудоспособна възраст трябва да се разглежда като по-малък брой, при това като се добави разделението по квалификация и специалности. С тези съображения може се обобщи, че ефективно в трудоспособна възраст и трудови навици и умения е около половината от населението на общината.

Фигура 4: Самоков, Население в трудоспособна възраст

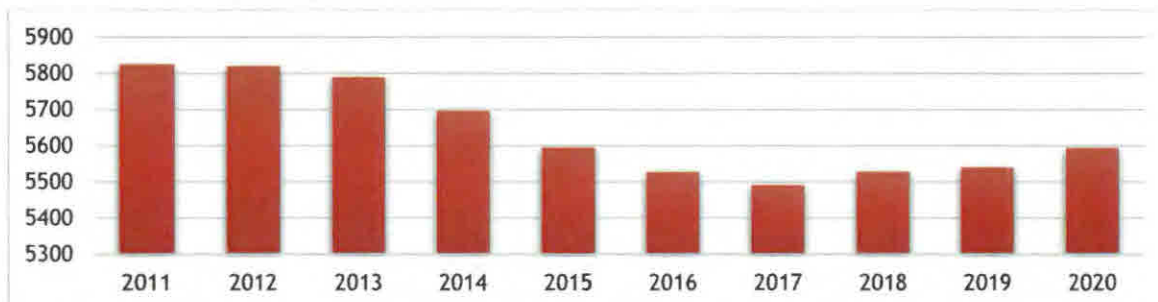
Източник: данни на НСИ

Сериозен ръст през последните няколко години има и в населението над трудоспособна възраст, което към 2020 год. е близо 9700 души (фигура 6). Под трудоспособна възраст, т.е. до 15 годишна възраст към 2020 година са близо 5600 деца (фигура 7), като в този показател също има трайна тенденция на спад. Коефициентът на заместване между децата и младежите до 15 години и лицата над 64 години е отрицателен.

Фигура 5: Самоков, Население над трудоспособна възраст

Източник: данни на НСИ

Фигура 6: Самоков, Население под трудоспособна възраст

Източник: данни на НСИ

Спецификата на възрастовия профил влиза е показател, насочващ към възможните трудности и перспективи пред общините при промотиране на нов вид енергийно потребление. По-младите е традиционно по-очаквано да проявяват интерес, разбиране, съдействие и подкрепа за подобна трансформация, вкл. в бита си, в градска среда и в промяна на работни режими и процеси. Респективно по-възрастното население участва по-малко в развитието на политики, свързани с ВЕИ. В общини като Самоков със застаряващо население това е значим фактор. Особено важно е да се разбере проблемът с по-възрастното население и по-слабия интерес към темата ВЕИ, в контекста на това, че именно по-възрастно население е и гръбнакът на местната икономика и публични услуги в общини, където има отрицателен естествен и механичен прираст.

5.2. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ, ОБРАЗОВАНИЕ И СОЦИАЛНИ ДЕЙНОСТИ

Сградите, осигуряващи предоставянето на публични услуги в секторите здравеопазване, образование, социални дейности, са ключов елемент от политиката за устойчиво енергийно управление и развитие в общините. Затова преглед на функционалността на тези системи и тяхната структура на територията на община Самоков са от водещо значение за последваща политика в областта на ВЕИ.

По данни на НЗОК здравното обслужване се осъществява 17 регистрирани практики на общопрактикуващи лекари, които имат договор с РЗОК. 3 от практиките са в селата Ярлово, Говедарци, Марица. Една практика от гр. Самоков осигурява обслужване и на селата Райово и Белчин. Останалите 19 села се лекуват чрез практики за първична медицинска помощ в общинския център.

На територията на община Самоков има регистрирани 60 специализирани медицински практики, от които 29 с договори със Здравна каса.

В здравната осигуреност се включват и 10 практики за високоспециализирани дейности, както и 4 лаборатории в общинския център. В общината работят 8 аптеки, като 7 от тях са в гр. Самоков и 1 бр. в к.к. Боровец.

Към края на 2021 година има действащи 2 медицински центъра, като договор с РЗОК има само един. Спешната помощ се осъществява от 1 филиал на ЦСМП – Софийска област.

Болничната помощ се осъществява от Многопрофилна болница за активно лечение – МБАЛ Самоков ЕООД с 233 легла в т.ч. 5 легла - за диагностично изясняване до 24 часа и 13 легла - за продължително лечение и рехабилитация. Образование

На територията на община Самоков работят 5 детски заведения - ОДЗ „Зорница” – централа и филиал в с. Радуил, ОДЗ „Самоково” – централа, и филиали в с. Говедарци – филиал с. Бели Искър – изнесена група, ОДЗ „Звънче” – централа и филиал „Осми март”, ЦДГ „Детелина” – централа и филиали в с. Широки дол и с. Говедарци, ЦДГ „Пролет” - централа и филиали НУ ”П. Берон” и в „Седми квартал”.

Регулярно се работи по реконструкция, обновление и ремонт на детските градини и площадки към тях. Изградени са и се изграждат физкултурни салони, чрез реконструиране на помещения или изцяло ново изграждане. Извършват се проекти за разширяване на детските градини с по-големи помещения или помещения за нови групи, тъй като в момента групите, особено на най-малките деца, работят с пълен капацитет записани деца, вкл. над капацитета си.

Сериозно се реконструира и разширява ЦДГ „Пролет“, за да може да обхване нарасналият брой деца, на които предстои предучилищно обучение след навършване на 4-годишна възраст. Общината работи изпреварващо по осигуряването на тази потребност. Следствие на мониторинг от местните здравните, социални и образователни структури, общината е локализирала ръст на семействата, които не са обхванати от ранна възраст от детските градини и ясли, но предстои задължителното им включване в предучилищно образование. На база тези данни, общината предприема мерки за осигуряване на предучилищни групи, вкл. чрез реконструкция на детски градини.

Общинската администрация има добре развита практика за проектно финансиране на ремонтни дейности в сферата на предучилищното образование. Идентифицираните потребности не включват необходимост от изграждане на нова детска градина в някои от кварталите на общината. Общината предвижда да продължи установената си добра практика за реконструкция и ремонти и надграждане с нови съоръжения, съгласно актуалните потребности. Идентифицираните потребности са насочени в посока разширяване и осигуряване на съоръжения за спортни дейности на закрито и навън. Към края на предходния програмен период са в ход реконструкции на ЦДГ „Детелина“ с цел изграждане на физкултурен салон и разширяване с нова група. ОДЗ „Самоково“ също ще бъде разширена за новия период 2021 – 2027 с нова яслена група. Общината предприема мерки за проучване къде и към коя детска градина терените и урбанистичните условия позволяват изграждането на нови физкултурни салони и къде възможностите са само в по отношение на откритите терени към детските градини. ОДЗ „Зорница“ също е от заведенията, за които още в началото на новия период се обмисля изграждане на нов физкултурен салон. Обсъждат се възможности за изграждане на басейн в ЦДГ „Детелина“, който да бъде финансиран със средства от проекти по оперативни програми през периода 2021 – 2027.

В община Самоков работят 13 училища, като се използва и 14-та сграда от училище, което попада вече в структурата на друго учебно заведение. Общината

разполага с 2 начални - НУ „Станислав Доспевски” и НУ „Петър Берон“, 5 основни - ОУ „Митр. Авкс. Велешки”, ОУ „Св. св. Кирил и Методий”, ОУ „Христо Максимов”, от които три основни училища в селата - ОУ „Д. Дебелянов” - с. Говедарци, ОУ „Хр. Смирненски” - с. Радуил, ОУ „В. Левски” - с. Ярлово. В структурата на общинските училища са още 1 ОПУ и 5 Средно общообразователни училища, от които 2 Профилирани гимназии, 1 Спортно училище. Броят на учениците, посещаващи училище в гр. Самоков е устойчив и не предполага риск за сериозно намаляване на паралелки. Такава ситуация все пак има училищата в селата, което като негативна тенденция е сред проблемите, с които всички общини в страната се налага да се справят. Въпреки това тенденцията към 2020 година е за паралелки в детските градини над капацитета им, което в следващите 7 години трябва да доведе до устойчивост на паралелките в училище. Остава трудността с групи ученици, които напускат преди 16-годишна възраст, което е предизвикателство не само за образователната, но и за социална дейност и здравната превенция в общината.

През новия програмен период усилията на общината остават съсредоточени в поддръжка на сградния фонд и условията за спорт на учениците. На таблица 6 са обобщени данните за състоянието на училищната инфраструктура – училища, които са санирани или подлежат на такива дейности за енергийна ефективност, училища с ремонтирани покриви и такива за ремонт, ремонтирани физкултурни салони и планирани за ремонт, обновени игрища на открито и нуждаещи се от такива подобрения. Енергийно ефективните сгради са условие за надграждане на политиката за устойчивост към въвеждане на ВЕИ.

Таблица 4: Състояние на училищната инфраструктура, като фактор за енергийна ефективност и среда за преминаване към ВЕИ

Училище	Приключило саниране да/не	Ремонтиран покрив да/не	Ремонтиран физ. салон да/не	Ремонтиран двор/игрища
ОУ "Св.Св. Кирил и Методий"	не	за ремонт	ремонтиран	за ремонт
СУ "Отец Паисий"	В ход по проект – по НДЕФ	В ход по проект – по НДЕФ	за ремонт	за ремонт
СУ "Никола Велчев"	В ход по проект – по НДЕФ	В ход по проект – по НДЕФ		за ремонт
НУ "Станислав Доспевски"	да	да	да	да
ПГ "Константин Фотинов"	не	не	за ремонт	да
ОУ "Митр. А. Велешки"	да	да	да	да
ОУ "Христо Максимов"	да	за ремонт	за ремонт	да

ОУ "Неофит Рилски	да	да	подготвен проект по НП	за ремонт
ПТГ "Никола Вапцаров" (държавно училище)	не	за ремонт	за ремонт	за ремонт
ПГ по Туризъм (държавно училище)	да	да	да	
ОУ "Димчо Дебелянов" с. Говедарци	да	да	да	за ремонт
ОУ "Васил Левски" с. Ярлово	предстои, средства МОН	да	За ремонт	за ремонт
ОУ "Христо Смирненски" с. Радуил	не	предстои - средства МОН	да	за ремонт

Източник: Дирекция „Хуманитарни дейности, екология, търговия, туризъм, общинска собственост“, община Самоков

Данните показват, че до 2020 година са ремонтирани покривите на 6 от 13 училища, като има в ход на изпълнение още три проекта за училищни покриви. На практика общо 8 ще са ремонтираните покриви през предишния период. През периода 2021-2027 остават още 3 покрива, които се нуждаят от реконструкция. В същите училища през новия период е необходимо и саниране. Само три училища не ремонтирани по проекти за енергийна ефективност. Останали за ремонт са 5 физкултурни салона и 7 игрища на училища.

Едно от училищата се нуждае и от ремонт на прилежащо общежитие. Преглед на състоянието на училищната мрежа показва, че общината регулярно и на база добро планиране работи за поддръжка и обновление на сградния фонд. Експертният капацитет за разработване на проекти в тази сфера и сътрудничеството с различни общински отдели в областта дава ефективни резултати. Има всички основания да се очаква до 2027 г. и дори преди този краен срок да се извършат и останалите планирани дейности за

Община Самоков развива както социални услуги в общността, така и резидентни социални услуги. Социалните услуги са разположени в общинския център. За периода 2021–2027 г. остават действащи следните социални услуги.

Социални услуги в общността:

- Център за обществена подкрепа с четири места за спешно настаняване, изпълняващи функциите на услугата „Майка и бебе“. Действащият ЦОП е създаден по проект в периода 2014-2020 и продължава да е проектно финансирана услуга до 2023 година. След това е планирана като държано делегирана дейност.
- Център за социална рехабилитация и интеграция за деца и възрастни функционира като държавно делегирана дейност, която също ще остане устойчива като дейности и услуги през периода до 2027.

- Дневен център за деца с увреждания – една от новите социални услуги в общността за общината.

- Център за ранно детско развитие, проектна дейност, различни форми на външно финансиране

Други дейности в общността:

- Патронажна грижа – финансирана по проект
- Асистентска подкрепа/Личен асистент – по Закона за личната помощ
- Домашен социален патронаж – местна дейност
- Клубове на пенсионера – местна дейност

Резидентни социални услуги:

- Дом за стари хора - „Д-р Сем. Калинкови” гр. Самоков
- Дом за стари хора с. Ковачевци
- Център за настаняване от семеен тип за деца (без увреждания)

Използването на енергия от възобновяеми и биогорива е дългосрочен път към устойчивото развитие на общините и населените места в техния обхват. Тази трансформация не е възможно да се случи едновременно за всички сфери на живот (дом, професионална и градска среда). Ангажимент на всички заинтересовани страни е да участват в процеса на преминаване към по-устойчива консумация и потребление на енергия. На равнище домакинства са необходими повече разяснителни кампании за възможните инструменти, които гражданите могат да използват самостоятелно и като жилищен колектив. Направленията на това участие е както по линията на интерес към възможностите за енергийна ефективност на сградите, така и за всички други възможности за промяна на отопление, лично потребление в дома и в градска среда и др.

Това е процес, който освен национални и общински програми изисква промяна в мисленето и гражданската култура на населението. Извънкласни образователни програми за учениците в тази тематика в дългосрочен план ще имат принос в разпознаването, подкрепата и участието на местното население в дейности за насърчаване и промяна в структурата на енергийното потребление.

Общината има добре развита система от социална, здравна и образователна инфраструктура, чието трансформиране към устойчиво потребление на природни и енергийни ресурси е структурен елемент от бъдещата трансформация към устойчивост.

6. СГРАДЕН ФОНД

Общинската собственост е гръбнакът на местната политика за въвеждане и използване на ВЕИ. Община Самоков има разработена Стратегия за управление и разпореждане с общинска собственост обхваща периода 2020 - 2023 година, където системно за разгледани имотите, общинска собственост. Въпреки че обекти на частния сектор, бизнеса и собственост на домакинствата също са обект на активна политика за насърчаване използването на ВЕИ, общинските обекти за развитие на тази политика са от ключово значение, включително и като работещ пример и добра практика.

Настоящата дългосрочна програма е в пълен синхрон с Плана за интегрирано развитие на община Самоков (2021-2027) по отношение на анализа на секторите с пряко и косвено отношение към политиките за насърчаване използването на ВЕИ. Същият принцип на синергия е приложен и към взаимодействието между тази стратегия и предхождащата я за управление на общинската собственост. Настоящата стратегия има задачата да се развива в синхрон със Стратегията и програмите за управление и разпореждане с общинска собственост. В приоритетите на последните не се акцентира на внедряването на ВЕИ. Предстои през 2023 нова стратегия за общинската собственост за периода до 2024, в който ще може националните, регионални и местни политики и цели за въвеждане на ВЕИ да са по-широко застъпени.

Към момента Община Самоков има 13 273 имота, от тях 3374 имота са актувани с актове за публична общинска собственост и 9899 имота са актувани с актове за частна общинска собственост.⁷ Те са основа на политиката и ангажимента на местната власт и администрации както по отношение на енергийна ефективност, която е предмет на отделна стратегия, така също са обект за планиране и развитие на дейности в областта използването на ВЕИ. Съгласно анализа на община по отношение на общинските имоти са направени следните заключения „Публичната общинска собственост има изключително силен неразкрит вътрешен потенциал. Тя има три компонента. Първият е собственост, необходима за реализацията на присъщите цели и задачи на общината. Вторият е възможността да бъде предоставена за ползване чрез концесиониране или други форми, но да остане публична собственост. Последната част е собственост, която или е с ниска перспектива за развитие, или към момента не представлява конкретна полезност“⁸.

Общината има административен и експертен капацитет за управление на общинската собственост, като нов момент в нейното развитие е възможността да въведе във функционирането ѝ потенциала на ВЕИ. Възможност в програмите за ефикасно използване потенциала на общинската собственост е изискване при концесиониране или други форми на дългосрочно отдаване на общинска собственост, контрагента, който ще оперира с тази собственост да има задължение и/или пакет от ангажименти по отношение използването на ВЕИ.

Съгласно данните от Стратегия за управление и разпореждане с общинска собственост обхваща:

Таблица 5: Имоти публична общинска собственост

	ИМОТИ ПУБЛИЧНА ОБЩИНСКА СОБСТВЕНОСТ	Общо	В града	В селата
1.	Административни сгради, читалища, културни сгради	19	9	10
2.	Кметства	19	1	18
3.	Училища	16	8	8

⁷ Стратегия за управление и разпореждане с общинска собственост обхваща периода 2020 - 2023 година

⁸ Пак там.

4.	Детски градини	9	7	2
5.	Музеи	3	2	1
6.	Болници и здравни служби	11	1	10
7.	Пазар	2	2	0
8.	Паркинги	38	37	1
9.	Корекции на р. Боклуджа	8	8	0
10.	Поземлени имоти за паркове и озеленяване	61	29	32
11.	Поземлени имоти за подземна и друга инфраструктура /канализации и водопроводи/	19	13	6
12.	Водохващания, пречиствателни станции, ДЕПО	92	8	84
13.	Улици и пътища	25	13	12
14.	Кариери	3	0	3
15.	Спортни имоти – терени и сгради	13	10	3
16.	Терени за публични дейности –лагер, градини, магазини, поща, млекопункт, клуб на пенсионера, църкви, параклиси и др.	22	7	15
17.	Гробищни паркове	4	2	2
18.	Пасища и мери	3009	48	2961
19.	Минерален сондаж – Белчин-Верила	1	0	1
	Общо	3374	205	3169

Източник: Стратегия за управление и разпореждане с общинска собственост на община Самоков (2020 – 2023)

Тези обекти от обхвата на общинската собственост са среда за насочване на общински проектни инвестиции и инициативи в посока въвеждане на ВЕИ в управлението и експлоатацията. Това е възможно в условия на партньорство със заинтересовани страни, местен бизнес, инвестиционен интерес за публично-частни партньорства и други форми на сътрудничество.

ЧАСТ IV ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА НАСЪРЧАВАНЕ ИЗПОЛЗВАНЕТО НА ЕНЕРГИЯ ОТ ВЪЗОБНОВЯЕМИ ИЗТОЧНИЦИ И БИОГОРИВА

Приоритетите на община Самоков за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници са в пряка зависимост от стратегическите цели и политиката за

развитие на общината – *Община Самоков с балансирано и устойчиво териториално развитие, формирана чрез ефективно използване на съхраненото природно богатство и културно-историческо наследство, насочено към интелигентен и приобщаващ социално-икономически растеж, осигуряващ работни места, образование и условия за развитие на младите хора и превръща я в желана европейска туристическа дестинация.*

Изпълнението на мерките в общинската програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници съчетава препоръките в изготвените доклади от проведените енергийни обследвания на сградите общинска собственост. При обновяването на тези сгради освен мерки по подобряване на термичната изолация на сградата, след доказване на икономическата ефективност, могат да се включат мерки за заместване на съществуващо отопление с такова, базирано на ВЕИ, както и такива за въвеждане на термични слънчеви колектори. Потенциал за развитие в битовия, обществен и индустриалния сектор е изградената газопреносна система на територията на град Самоков и индустриалната зона в града. Използването на природен газ ще намали енергийните разходи и употребата на електрическа енергия. Предимството на газификацията се изразява и в липсата на загуби при преноса на този енергиен ресурс до потребителите.

Възможности за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива следват формулираните политики, мерки и приоритети в два основополагащи общински документи:

а/ План за интегрирано развитие на община Самоков за 2021 - 2027г. (ПИРО): отчитат се регионалните и национални приоритети за развитие и в синхрон с политиките на ЕС за т. нар. „Зелена сделка“ и реализацията на плана за „Кръгова икономика“.

б/ Програма за енергийна ефективност на Община Самоков за периода 2021 – 2025 г: с програмата за ЕЕ Община Самоков е приела изпълнението на цели отговарящи на националното законодателство и европейските директиви в сферата на енергийната ефективност. В тази връзка Община Самоков ще положи усилия и ще работи целенасочено за постигане на целите заложи на национално ниво, а именно постигане на спестявания в крайното потребление на енергия в рамките на 50 – 55 % спрямо нивата от 1990 година. Взаимовръзката на дейностите в насока на повишаване на ЕЕ на сградния фонд и системите за УО и ПО, както и въвеждането на ВЕИ при планирането на всеки нов общински инвестиционен проект.

ЧАСТ V. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ПОТЕНЦИАЛА И ВЪЗМОЖНОСТИТЕ ЗА ИЗПОЛЗВАНЕ НА ЕНЕРГИЯ ОТ ВЪЗОБНОВЯЕМИ ИЗТОЧНИЦИ И БИОГОРИВА ПО ВИДОВЕ РЕСУРСИ

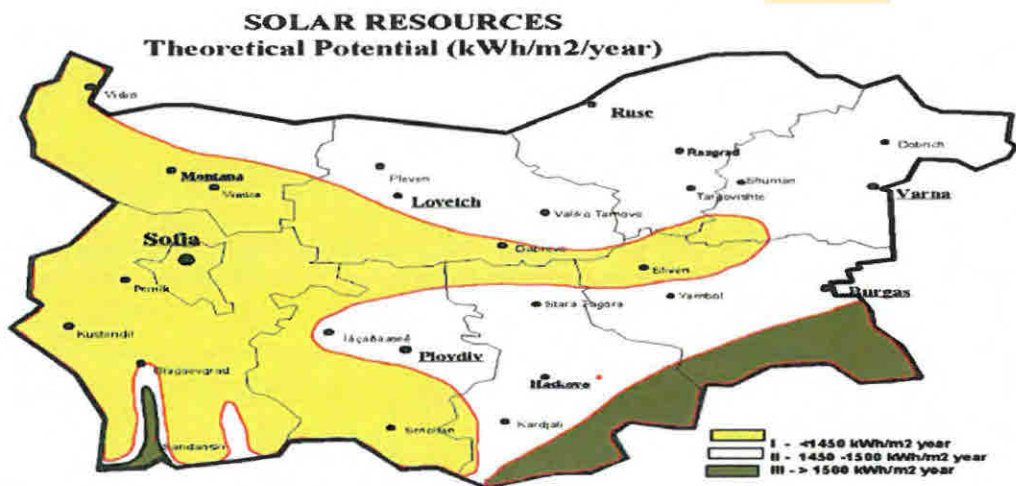
Традиционните източници на енергия имат ограничен лимит на ресурс и разпространение, както и доказано вредно въздействие върху природната среда. Възобновяемите енергийни източници са практически неизчерпаеми, без вредно въздействие върху околната среда и имат значим принос за устойчивото развитие на страната. Опасността от глобално затопляне в последните години постави като основна цел намаляването на емисиите на парниковите газове и използването на възобновяеми енергоизточници.

1. СЛЪНЧЕВА ЕНЕРГИЯ

За района на България слънчевите термични инсталации могат да произвеждат топла вода с температура над 60°C в продължение на около четири месеца – от юни до септември, с температура над 50°C – от края на април до октомври и с температура над 40°C за период повече от девет месеца.

Средногодишното количество на слънчево греене за България е около 2 150 часа, а средногодишния ресурс слънчева радиация е 1 517 kWh /m². Като цяло се получава общо количество теоретически потенциал слънчева енергия падаща върху територията на страната за една година от порядъка на 13.103 kt_oe. Като достъпен годишен потенциал за усвояване на слънчевата енергия може да се посочи приблизително 390 kt_oe¹

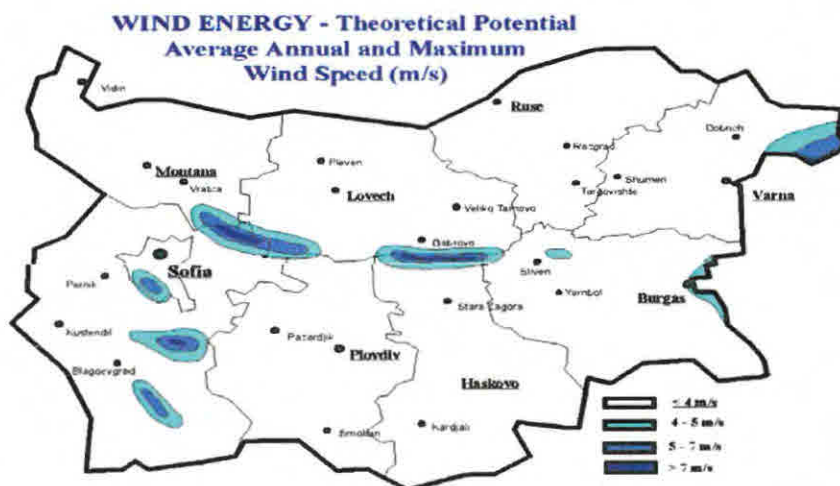
След анализ на базите данни е направено райониране на страната по слънчев потенциал и България е разделена на три региона в зависимост от интензивността на слънчевото греене – Централен Източен регион, Североизточен регион и Югоизточен и Югозападен регион. От това разделение става ясно, че община Самоков попада в първа зона на слънчево греене със средна годишна стойност на слънчевата радиация е по-малко от 1450 kWh/m² годишно. Въз основа на измерения ресурс на слънчевата енергия е необходимо да се изчисли прогнозният потенциал, въз основа на средно месечния потенциал в зависимост от климатичните условия – слънцегреене, температура на околната среда, сила на вятъра. На база предоставените възможности от теоретичния и от техническия потенциал на слънчевото греене се изчислява, че средногодишното количество на слънчевата енергия за територията на Самоков при хоризонтална повърхност е 1115 kWh/m².

Фигура 7: Карта за теоретичния потенциал на слънчевата радиация в България

2. ВЯТЪРНА ЕНЕРГИЯ

Критериите, на базата на които се прави оценка на енергийния потенциал на вятъра, са неговата посока и средногодишната му скорост. На база данни за период от над 30 години е извършено райониране на страната по ветрови потенциал и на територията на България са обособени четири зони с различен ветрови потенциал, но само две от зоните представляват интерес за индустриално преобразуване на вятърната енергия в електроенергия: тези с потенциал 5-7 m/s и над 7 m/s.

Фигура 8: Карта за теоретичния ветрови потенциал в България

Развитието на вятърната енергетика в община Самоков може да бъде в подходящи планински зони и такива при по-ниски скорости на вятъра ще зависи и от прилагането на нови технически решения. В зона на малък ветрови потенциал вариант за използване на вятърната енергия е посредством инсталиране на вятърни генератори с мощности до няколко десетки kW. Разположението на тези съоръжения е най-подходящо в зона с ветрови потенциал на места, където плътността на енергийния поток е над 200 W/m².

3. ВОДНА ЕНЕРГИЯ

Енергийният потенциал на водния ресурс в страната се използва за производство на електроенергия от ВЕЦ и е силно зависим от сезонните и климатични условия. ВЕЦ активно участват при покриване на върхови товари, като в дни с максимално натоварване на системата използваната мощност от ВЕЦ достига 1 700-1 800 MW. В България хидроенергийният потенциал е над 26 500 GWh (~2 280 ktoe) годишно.

Съществуват възможности за изграждане на нови хидроенергийни мощности с общо годишно производство около 10 000 GWh (~860 ktoe) годишно. ВЕЦ са най-значителният възобновяем източник на електроенергия в електроенергийния баланс на страната.

Въпреки, че територията на община Самоков е подходяща за изграждане на микро- и малки ВЕЦ с хидроенергиен потенциал от 3 062 GWh, годишно, на този етап община Самоков няма финансова възможност да инвестира във ВЕЦ за собствени нужди, но в случай че възникне интерес от страна на инвеститор или се появи такава възможност, общината ще предприеме необходимите действия и/или ще съдейства с нужните средства и разрешителни за извършване на обследване и предпроектно проучване.

4. ЕНЕРГИЯ ОТ БИОМАСА

Оценката на потенциала от биомаса изисква изключително внимателен и предпазлив подход, тъй като става дума за ресурси, които имат ограничен прираст и много други ценни приложения, включително осигуряване прехраната на хората и кислорода за атмосферата. Затова подходът е да се включват в потенциала само отпадъци от селското и горско стопанство, битови отпадъци, малоценна дървесина, която не намира друго приложение и отпада по естествени причини без да се използва, енергийни култури, отглеждани на пустеещи земи и т.н.

Значително е количеството биомаса, което се създава при отглеждането на земеделски култури и добитък, при складирането на отпадъци, при поддръжката на зелените площи в общественния сектор или преработката на отпадни води. В близките години не съществува никаква опасност от изчерпване на тези източници на биомаса и поради този факт дейностите по насърчаване използването на възобновяеми енергийни източници на територията на община Самоков ще бъдат насочени към оползотворяване на наличните ресурси биомаса.

Като източници на биомаса на територията на общината могат да се използват основно стъблата на различни посевни култури, тревите, крайпътната паразитна растителност, дървесните отпадъци, остатъци от селскостопански фуражни посеви, животински отпадъци и в по-малка степен поради трудната им достъпност – горските отпадъци /санитарната сеч/.

В община Самоков биомаса от дърва за горене се използва предимно от населението. Тенденцията в дългосрочен период е потреблението на дърва за горене да се замени с използване на природен газ на територията на град Самоков

С развиването на дърводобива и дървообработването в община Самоков, дървесните отпадъци могат да се използват като еко-горива. При използването на съвременни технологии и машини отпадъчната биомаса може да се превърне в индустриални горива. Една от най-бързо развиващите се технологии, която не изисква големи капиталовложения е производството на брикети и пелети. Брикетите и пелетите са продукти, получени чрез пресоване на раздробена отпадъчна биомаса без свързващо вещество. Суровина за производството на брикети и пелети, в рамките на община Самоков, се добива от:

- дърводобива - вършина, клони, кора, маломерни и нестандартни обли материали, суха и паднала маса, материали, добивани при огледаните сечи, и др.
- дървообработването - трици, стърготини, талаш, капаци, изрезки, малки парчета и др.;
- селското стопанство - слама, клони от овощните дървета и др.

Друга възможност е използването на био-горива в общинския транспорт в община Самоков. В рамките на общите европейски политики по т. нар. „зелена сделка“, най-удачният вариант за решение е бъдещият градски транспорт да се базира на био-метан. В рамките на настоящата програма не е обосновано да се разработва финансов модел за подобен проект, доколкото на този етап инвестиционните намерения на Община Самоков не са анализирани и не е изпълнен етап на предпроектно проучване.

ЧАСТ VI. МЕРКИ ЗА НАСЪРЧАВАНЕ ИЗПОЛЗВАНЕТО НА ЕНЕРГИЯ ОТ ВЪЗОБНОВЯЕМИ ИЗТОЧНИЦИ И БИОГОРИВА

Стратегическата цел на дългосрочната общинска програма за насърчаване използването на възобновяеми енергийни източници на община Самоков за периода 2021-2030 г. е да създаде предпоставки за провеждане на енергийно ефективна и екологична политика, която да подобри енергийната инфраструктура на общината и да намали потреблението на конвенционални източници на енергия.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1: Въвеждане на възобновяеми енергийни източници за постигане на балансирано икономическо развитие на община Самоков, основано на конкурентните предимства на региона.

Първата цел е насочена към поддържане на традиционни за община Самоков икономически дейности, но и насърчаване развитието на нови, които да надградят и развият в позитивна посока местната икономика и обществото като цяло.

Предвижда се прилагането на успешни модели на партньорство за реализирането на интегрирани териториални инвестиции между местната власт и бизнеса за техни съвместни инициативи, в т.ч. число: Насърчаване на бизнес инвестициите за изграждане на инсталации от възобновяеми енергийни източници на територията на общината:

- Мярка 1.1. Инсталиране на фотоволтаични инсталации върху покривните и сградни площи на промишлени предприятия, търговски и офис сгради;
- Мярка 1.2. Проучване на възможностите за производство на енергия от преработка на отпадъци и утайки от пречиствателни станции;
- Мярка 1.3. Проучване на възможностите за изграждане на цех за производство на пелети и на отоплителни инсталации с котел на пелети;
- Мярка 1.4. Изграждане на партньорства за разработване и прилагане на система от услуги за консултиране на предприятия за въвеждане на системи от ВЕИ;
- Мярка 1.5. Стимулиране на земеделските производители и животновъдите за употреба на отпадъчната биомаса в производство на енергия.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2: Повишаване качеството на живот, подобряване на жизнената среда и изграждане на модерна инфраструктура, в съответствие със съвременните технологии и стандарти за въвеждане на възобновяеми енергийни източници.

Стратегическата цел изразява усилията на администрацията да бъде постигнато желаното състояние на развитие изразено от широк кръг заинтересовани страни и представители на местната общност. Стремехът за подобряване на физическата среда, техническата и социалната инфраструктура на всички населени места в общината, налага планиране на рехабилитирането и обновяване на енергопотреблението на основата на ВЕИ, което безспорно ще доведе до по-добри условия за живот и стопанска дейност в региона. ВЕИ имат пряко отношение към комплексни проблеми като: осигуряване на транспортна свързаност и достъпност; повишаване на енергийната ефективност; разширяването на иновациите и технологиите; цялостното опазване и управление на водните ресурси; третирането на отпадъците като енергоизточник и доизграждането на екологичната инфраструктура.

Целта поставя фокус и върху осигуряването на благоприятни условия за осъществяване на разнообразни човешки дейности, свързани с предоставяне на качествени публични услуги в сферата на образованието, здравеопазването, социалните дейности, култура и масов спорт, вкл. повишаване на енергийната ефективност в обществени сгради:

- Мярка 2.1. Въвеждане на мерки за енергийна ефективност в обществени сгради на административната, културната и образователната инфраструктура на територията на общината и проучване на възможностите за използване на възобновяема енергия в обществените сгради, вкл. Инсталиране на системи използващи ВЕИ в сгради общинска собственост – соларна енергия, биомаса, термопомпи;
- Мярка 2.2. Подобряване на системите за контрол и мониторинг на потреблението на енергия от сградния фонд – общинска собственост;
- Мярка 2.3. Подобряване на енергийната ефективност на уличното осветление в населените места от общината;
- Мярка 2.4. Въвеждане на системи за ефективно управление на уличното осветление, вкл. и въвеждане на хибридно улично осветление;
- Мярка 2.5. Въвеждане на мерки за енергийна ефективност в жилищните сгради на територията на общината;
- Мярка 2.6. Подкрепа за сдружения на собственици и други организации при проучване на възможностите за оползотворяване на ВЕИ

Наред с горепосочените мерки за насърчаване на използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива в община Самоков, могат да се разгледат и следните 2 типа мерки: административни и финансово-технически.

1. АДМИНИСТРАТИВНИ МЕРКИ:

Във връзка с планираните политики на Община Самоков в областта на ВЕИ, общинското ръководство следва да се ангажира със следните административни мерки:

- При разработване и/или актуализиране на общите и подробният устройствен план на гр. Самоков да се отчетат възможностите за използване на енергия от ВЕИ;
- Да се премахнат, доколкото това е нормативно обосновано, съществуващите и да не допускат приемане на нови административни ограничения пред инициативите за използване на енергия от ВЕИ, както в жилищни така и в промишлени сгради и сгради за обществено обслужване;
- Общинската администрация да подпомага реализирането на проекти за достъп и потребление на електрическа енергия, топлинна енергия и енергия за охлаждане от ВЕИ;
- Общинската администрация да подпомага реализирането на проекти на индивидуални системи за използване на електрическа, топлинна енергия и енергия за охлаждане от ВЕИ;

- Общината да провежда регулярни информационни и обучителни кампании сред населението (инвеститорите) за мерките за подпомагане, ползите и практическите особености на развитието и използването на енергия от ВЕИ, като се включат и проектантите по съответните части, които най – лесно и достъпно могат да информират инвеститорите и да спомагат за внедряването на икономически оправдани мерки.

2. ФИНАНСОВО – ТЕХНИЧЕСКИ МЕРКИ

- Изграждане на енергийни обекти за производство на енергия от възобновяеми източници върху покривните конструкции на сгради общинска собственост или сгради със смесен режим на собственост – държавна и общинска;
- Подмяна на общинския транспорт, използващ конвенционални горива с транспорт използващ биогорива при спазване на критериите за устойчивост по чл.37, ал.1 от ЗЕВИ и/или енергия от възобновяеми източници;
- Мерки за използване на енергия от възобновяеми източници при изграждане и реконструкция на мрежите за улично осветление на територията на общината;
- Мерки за използване на енергия от възобновяеми източници при изграждане и реконструкция на парково, декоративно и фасадно осветление на територията на общината, вкл. въвеждане на соларни осветителни тела за парково, градинско и фасадно осветление на територията на община.

3. ИЗТОЧНИЦИ И СХЕМИ НА ФИНАНСИРАНЕ

Подходите на финансиране на общинските програми са:

- Подход „отгоре – надолу“: състои се в анализ на съществуващата законова рамка за формиране на общинския бюджет, както и на тенденциите в нейното развитие. При този подход се извършат следните действия:
  - прогнозиране на общинския бюджет за периода на действие на програмата; - преглед на очакванията за промени в националната и общинската данъчна политика и въздействието им върху приходите на общината и проучване на очакванията за извънбюджетни приходи на общината;
  - използване на специализирани източници като: оперативни програми, кредитни линии за енергийна ефективност и възобновяема енергия (ЕБВР), Фонд „Енергийна ефективност и възобновяеми източници“, Национална схема за зелени инвестиции (Национален доверителен фонд), договори с гарантиран резултат (ЕСКО договори или финансиране от трета страна).
- Подход „отдолу – нагоре“: основава се на комплексни оценки на възможностите на общината да осигури индивидуален праг на финансовите си средства (примерно: жител на общината, ученик в училище, пациент в болницата, и т.н.) или публично-частно партньорство.

Комбинацията на тези два подхода може да доведе до предварителното определяне на финансовата рамка на програмата).

ЧАСТ VII. ПРОЕКТИ ЗА НАСЪРЧАВАНЕ ИЗПОЛЗВАНЕТО НА ЕНЕРГИЯ ОТ ВЪЗБЪНОВЯЕМИ ИЗТОЧНИЦИ И БИОГОРИВА

При определяне на потенциалните проекти за реализация в рамките на настоящата дългосрочна програма за използване на енергия от възобновяеми източници и горива е необходимо от особено значение е фактът, че географските характеристики на общината не предоставят значителен ресурсен потенциал за развитие на енергийното производство и потребление от възобновяеми източници. Предвид горепосоченото обстоятелство, в настоящата програма ще бъдат предвидени дейности и проекти както за проучване и за оползотворяване на местния потенциал от възобновяеми енергийни източници, така и за повишаване на административния капацитет и квалификацията на служителите от общинската администрация в сферата на енергийната ефективност и използването на енергия от възобновяеми източници и за повишаване информираността и осведомеността на местното население и заинтересованите страни.

Дългосрочната програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива има отворен характер и в срока на действие до 2030 г. ще се усъвършенства, допълва и променя в зависимост от нормативните изисквания, новопостъпилите данни, инвестиционни намерения и финансови възможности за реализация на нови мерки, проекти и дейности. Програмата обхваща областите на влияние на общината. При разработването на програми и проекти особено внимание ще се обърне на сградите, оборудването на основните енергопроборазуващи съоръжения, подмяната на използваната енергия с възобновяеми източници.

Таблица 6: Списък с дейности и проекти за въвеждане на ВЕИ в община Самоков до 2029 г.

Приоритет	Мярка	Дейност/проекти и идеи*	Кратко описание	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за действие)**	Индикативен бюджет, хил.лв	Източник финансиране	Срок за изпълнение месеца	Административна структура (звено в общината), отговорно за реализация на мярката
1. Създаване на механизми икономическо развитие, основа на регионална интелигентна специализация и традиционни стопански сектори.	1.2. Мярка за Подкрепа технологично обновяване на микро и малките предприятия на територията на общината.	1.2.1. Дейност за иновативни производствени технологии за възобновяеми ресурси, в контекста на кръговата икономика.	Подкрепа на дейности за въвеждане на нови технологии, в т.ч. за намаляване на ресурсната и енергийна ефективност на производството и насърчаване на прехода към кръгова икономика. Насърчаване на МСП и реализация на проекти за въвеждане на нови производствени технологии.	Икономическа зона	350	Програма за иновации и конкурентоспособност на предприятията/Програма „Научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация“	постоянен	Дирекция „Териториално селищно устройство европейски програми“

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Кратко описание	Територия/зона за прилагане на интериран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет, хил.лв	Източник финансиране	Срок за изпълнение месеца	Административна структура (звено в общината), отговорно за реализация на мярката
Приоритет 2. Разширяване и модернизирване на техническата инфраструктура и благоустрояване на населените места.	Мярка 2.2. Енергетика и електропреносна мрежа. Енергийна ефективност на публични, жилищни сгради и инсталации.	Дейност 2.2.1. Увеличаване на енергийните мощности на електропреносната мрежа за публични, жилищни сгради и Самоков.	Изготвяне на комплексен анализ относно потребностите от допълнителни енергийни мощности на територията на община Самоков и обследване на възможностите за изграждане на нови мощности. Разработване на инвестиционни проекти.	територията на общината	2 400	публично-частни партньорства	36 месеца	Община Самоков/частен сектор
Приоритет 2. Разширяване и модернизирване на техническата инфраструктура и благоустрояване на населените места.	Мярка 2.2. Енергетика и електропреносна мрежа. Енергийна ефективност на публични, жилищни сгради и инсталации.	Дейност 2.2.2. Проектиране и изграждане на нови енергийни мощности (микро ВЕЦ) на р. Искър.	Извършване на комплексен анализ, предприемане на проучвания и разработване на инвестиционен проект за 2 бр. микро ВЕЦ на р. Искър.	територията на общината	3 500	публично-частни партньорства	36 месеца	Община Самоков/частен сектор
Приоритет 2. Разширяване и модернизирване на техническата инфраструктура и благоустрояване на населените места.	Мярка 2.2. Енергетика и електропреносна мрежа. Енергийна ефективност на публични, жилищни сгради и инсталации.	Дейност 2.2.3. Проектиране и изграждане на фотоволтажни паркове от нов тип (1 мегават/ч).	Извършване на комплексен анализ, предприемане на проучвания и разработване на инвестиционни проекти за изграждане на фотоволтажни инсталации от нов тип (1 мегават/ч).	територията на общината	600	публично-частни партньорства	24 месеца	Община Самоков/частен сектор

Приоритет	Мярка	Дейност/проекти а идея*	Кратко описание	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикатив ен бюджет, млн.лв.	Източник финансиране	Срок за изпълнен ие месеца	Административна структура (звено в общината), отговорно за реализация на мярката
Приоритет 2. Разширяване и модернизирване на техническата инфраструктура и благоустрояване на населените места.	Мярка 2.2. Енергетика и електропрено сна мрежа. Енергийна ефективност на публични, жилищни и сгради и инсталации.	Дейност 2.2.4. Постановно изграждане и въвеждане на технологични решения за ВЕИ на територията на общината.	Извършване на комплексен анализ за постъпно изграждане и разработване на инвестиционни проекти за създаване на 2 бр. водородни инсталации на територията на общината.	територията на общината	300	публично-частни партньорства	24 месеца	Община Самоков/частен сектор
Приоритет 2. Разширяване и модернизирване на техническата инфраструктура и благоустрояване на населените места.	Мярка 2.2. Енергетика и електропрено сна мрежа. Енергийна ефективност на публични, жилищни и сгради и инсталации.	Дейност 2.2.5. Въвеждане на мерки за енергийна ефективност в административ ни сгради на територията на община Самоков.	Мерки за енергийна ефективност: подмяна на дограма (прозорци, врати, витрини и др.), топлинно изолиране на външните ограждащи елементи (външни стени, покриви, подове и др.) за 4 бр. сгради.	територията на общината	250	Програма за развитие на регионите	постоянен	Дирекция „Териториално селищно устройство и европейски програми”
Приоритет 2. Разширяване и модернизирване на техническата инфраструктура и благоустрояване на населените места.	Мярка 2.2. Енергетика и електропрено сна мрежа. Енергийна ефективност на публични, жилищни	Дейност 2.2.6. Въвеждане на мерки за енергийна ефективност в многофамилни и еднофамилни жилищни сгради на територията на	Мерки за енергийна ефективност: подмяна на дограма (прозорци, врати, витрини и др.), топлинно изолиране на външните ограждащи елементи (външни стени, покриви, подове и др.) за 10 бр. сгради.	територията на общината	1 000	Програма за развитие на регионите	постоянен	Община Самоков/частен сектор

Приоритет	Мярка	Дейност/проекти и идеи*	Кратко описание	Територия/зона за прилагане на интергиран подход (зона за въздействие)**	Индикатив ен бюджет, хил.лв	Източник финансиране	Срок за изпълнен ие месеца	Административна структура (звено в общината), отговорно за реализация на мярката
	страда и инсталации.	община Самоков.						
Приоритет 2. Разширяване и модернизирване на техническата инфраструктура и благоустройство на населените места.	Мярка 2.3. Реконструкция и подобряване на уличната мрежа в населените места на общината.	Дейност 2.3.1. Ремонт на улиците в населените места на общината.	Подготовка на предложения за ремонт на улична мрежа, вкл. подмяна на уличното осветление, средно по 3,5 км за населено място в общината.	територията на общината	7 000	Програма за развитие на регионите	постояне и	Дирекция „Териториално селично устройство и европейски програми“
Приоритет 2. Разширяване и модернизирване на техническата инфраструктура и благоустройство на населените места.	Мярка 2.5. Модернизация и реабилитация на образователна инфраструктура, вкл. мерки за енергийна ефективност.	Дейност 2.5.2. Прилагане на мерки за енергийна ефективност в 4 училища.	Подготовка на предложение и последващо изпълнение на проект за прилагане на мерки за енергийна ефективност в 4 бр. сгради на училища на територията на община Самоков.	територията на общината	200	Програма за развитие на регионите	24 месеца	Дирекция „Териториално селично устройство и европейски програми“

Приоритет	Мярка	Дейност/проект а идея*	Кратко описание	Територия/зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикатив ен бюджет, хил.лв	Източник финансиране на	Срок за изпълнен ие месеца	Административна структура (звено в общината), отговорно за реализация на мярката
Приоритет 2. Разширяване и модернизирване на техническата инфраструктура и благоустрояване на населените места.	Мярка 2.7. Модернизация и реабилитация на културна инфраструкту ра, вкл. и мерки за енергийна ефективност.	Дейност 2.7.1. Реновиране на сградния фонд на културни институции (читалища, младежки дом, библиотека, исторически музеи) и на техника за провеждане на събития.	Подготовка на проекти предложения и последващо изпълнение на проекти за реновиране на сградния фонд на 4 бр. културни институции (читалища, младежки дом, библиотека, исторически музей) и доставка на техника за провеждане на събития.	територията на общината	480	Програма за развитие на регионите	24 месеца	Дирекция „Териториално селищно устройство и европейски програми”

ЧАСТ VIII. НЕОБХОДИМИ ДЕЙСТВИЯ И ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА

Осъществяването на наблюдение и оценка на изпълнението на целите и приоритетите на политиката за регионално развитие, заложи в изработените стратегически документи за регионално и местно развитие, е изключително важна стъпка към подобряване и усъвършенстване на процеса на стратегическо планиране и програмиране на регионалното развитие, както и за по-добра работа на отговорните институции за провеждането на политиката за регионално развитие.

Предмет на наблюдението и оценката е изпълнението на целите и приоритетите на ДОПНИВЕИ на основата на резултатите от подготовката и изпълнението на мерките и проектите, включени в дейностите за насърчаване на използването на ВЕИ в община Самоков. Съобразно представените приоритети в настоящата програма тези дейности трябва да се изпълняват и координират съвместно с дейностите по енергийна ефективност.

Препоръчително е бъде създадено звено в общинската администрация (или обособена дейност в отдел) за енергийна ефективност и възобновяеми енергийни източници, в което да влизат различни специалисти, работещи в тези сектори. Това звено ще отговаря за популяризиране на сектора и провеждането на политиката на общината в сферата на енергийната ефективност и възобновяеми енергийни източници и постигане на икономически и екологични ползи.

Обособеното звено ще организира създаването и поддържането на информационна база за енергопотреблението в общината, както и бази данни по енергийна ефективност и възобновяеми енергийни източници. Звеното ще прави анализи и оценки и ще координира изпълнението на предвидените мероприятия. Конкретните мерки по програмата могат да се реализират и чрез привличане на външни специалисти чрез възлагане на обществени поръчки.

8.1. СТЪПКИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ И КОНТРОЛ

Наблюдението и контрола на общинската дългосрочна Програма за насърчаване използването на ВЕИ и биогорива на община Самоков се осъществява на три етапа.

Етап 1: Контрол от общинската администрация и под ръководството на кмета.

Обхват: Засяга графика за инвестиционните проекти и проектни възможности по различни програми.

Етап 2: Общински съвет

Обхват: Според правомощията си контролира етапите на напред и изпълнение.

Етап 3: Агенцията за устойчиво енергийно развитие с отчети по образец до 31 март на всяка отчетна година.

Обхват: Годишният доклад с информация за

- ✓ Същността на общинската политика за енергийна ефективност и насърчаване използването на ВЕИ и биогорива;
- ✓ Напредъка по изпълнението на целите за насърчаване използването на ВЕИ и биогорива;

- ✓ Възникналите проблеми и предприетите мерки за тяхното решаване
- ✓ Дейности за осигуряване на информация и публичност на действията по изпълнение на общинската политика за енергийна ефективност и насърчаване използването на ВЕИ и биогорива.

Реализирането на настоящата Програма е непрекъснат процес на изпълнение на дейностите, наблюдение, контрол и актуализация. Отчита се натрупания опит, трудностите и неуспехите, извършват се корекции на съществуващите вече насоки за развитие в посока към адаптиране на новите обстоятелства и промени във вътрешната и външна среда.

Усилията на всички заинтересовани страни за в бъдеще ще се фокусират върху постигането на целите и задачите на нормативните разпоредби - Закон за енергията от възобновяеми източници (ЗЕВИ). Пред общината и партньорите предстои разработването на Краткосрочна програма за насърчаване използването на енергия от ВЕИ и биогорива със времеви хоризонт от три години.

Предвижда се Кметът на общината да:

1. Уведомява по подходящ начин обществеността за съдържанието на програмите за ВЕИ, включително чрез публикуването им на интернет страницата на общината;
2. Организира изпълнението на програмите по ал. 1 от ЗЕВИ и предоставя на изпълнителния директор на АУЕР, на областния управител и на общинския съвет информация за изпълнението им;
3. Организира за територията на общината актуализирането на данните и поддържането на Националната информационна система по чл. 7, ал. 2, т. 6 от ЗЕВИ;
4. Отговаря за опростяването и облекчаването на административните процедури относно малки децентрализирани инсталации за производство на енергия от възобновяеми източници и за производство на биогаз от селскостопански материали - твърди и течни торове, както и на други отпадъци от животински и органичен произход, а когато е необходимо - прави предложения пред общинския съвет за опростяването и облекчаването на процедурите;
5. Оказва съдействие на компетентните държавни органи за изпълнение на правомощията им по този закон, включително предоставя налична информация и документи, организира набирането и предоставянето на информация и предоставянето на достъп до съществуващи бази данни и до общински имоти за извършване на оценката по чл. 7, ал. 2, т. 4 от ЗЕВИ.